

Yeni Kurumsalcılık Çerçevesinde Türkiye Romanya İlişkilerinin Amiral Gemisi: TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü*

İlker LİMON**

Özet

TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü Türkiye ve Romanya arasındaki kültürel ilişkilerin itici gücü hâline gelmiştir. Dolayısıyla satırlarını okuduğunuz bu makale Türkiye'nin Romanya politikasını TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün faaliyetleri çerçevesinde çözümlenmeyi amaçlamıştır. Bu çalışmanın ana soruları; "TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü Türkiye-Romanya münasebetlerine hangi bakımlardan katkı sunmaktadırlar?" ve "TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün Rumen halkı nezdindeki tanınırlığı ve imajı nasıldır?" şeklinde oluşturulmuştur. Bu iki soru etrafında makalenin hipotezi: "TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü iki halk arasındaki insani ilişkileri geliştirmek suretiyle siyasi ve ekonomik alanlardaki münasebetlerin inkişaf etmesine vesile olmaktadır." biçiminde ortaya konmuştur.

Bu çalışmaya veri temin etmek amacıyla 14-28 Ağustos 2023 tarihleri arasında Romanya'da alan araştırması gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede binin üzerinde belge, broşür, kitapçık ve kitap değerlendirildiği gibi alanda önemli gözlemlerde de bulunulmuştur. Gene konunun derinleştirilmesi amacıyla arşivlerden onlarca belge temin edilmiştir. Bu makale dağınık hâldeki birçok birincil ve ikincil kaynağın titizlikle derç edilmesi suretiyle ete kemiğe bürünmüştür. Bu süreçte yazındaki Türkçe ve İngilizce kaynakların büyük bir kısmı gözden geçirilmiştir. Gene kaynak çeşitliliği bakımından çalışmanın eksik yönlerinin giderilmesi ve esere özgünlük kazandırılması amacıyla Rumence kaynaklara müracaat edilmiştir. Ancak eserin müellifi Rumence bilmediğinden profesyonel tercüme hizmetinden yararlanmıştır.

Makalenin yol haritası şu şekilde tasarlanmıştır: İkin makaleye, çalışmada kullanılan yöntem ile başlanmıştır. Böylelikle bu çalışmanın hangi merhalelerden geçerek okuyucuyla buluştuğu çarpıcı bir şekilde gözler önünde serilmiştir. Akabinde ise mevcut yazında Türkiye ve Romanya münasebetlerini kaleme almış tüm matbuat hakkında ayrıntılı bir değerlendirme yapılmıştır. Daha sonra ise çalışma sorularının cevaplandırılması açısından elzem olan yeni kurumsal kuram hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Bir sonraki aşamada siyasi ilişkiler üst düzey ziyaretler ve anlaşmalar mucibince çözümlenmiştir. Akabinde Türk kurumlarının Rumen topraklarındaki varlığı üzerine kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bağlamda Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve diğer Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) mevcut durumu çözümlenmiştir. Ardından da Yunus Emre Enstitüsünün Bükreş ve Köstence şubelerinin faaliyetleri olabildiğince ayrıntılı olarak mercek altına alınmıştır. Sonuç bölümünde ise genel değerlendirme ve geleceğe yönelik öngörülerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Romanya, TİKA, Yunus Emre Enstitüsü, Yeni Kurumsal Yaklaşım, Alan Araştırması

TİKA and Yunus Emre Institute as the Flagship of Türkiye-Romania Relations within the Framework of the New Institutionalism

Abstract

TİKA and the Yunus Emre Institute have emerged as a dynamo in cultural relations between Türkiye and Romania. This article aims to analyze Türkiye's Romania policy within the framework of the activities of TİKA and the Yunus Emre Institute. The main questions of this study are; "In

* Araştırma ve yazım sürecinde getirdiği öneri ve yapıcı eleştirilerle bu makalenin bilimsel açıdan yetkinleşmesine ve dilsel olarak düzeltilmesine önemli katkılarda bulunan Hocam Prof. Dr. Fahri Türk'e teşekkürü bir borç bilirim.

** Öğr. Gör. Dr. Trakya Üniversitesi Uzunköprü Meslek Yüksekokulu, E-mektup: ilkerlimon@trakya.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8668-6733

what ways do TİKA and the Yunus Emre Institute enhance Türkiye-Romania relations?" and "What is the recognition and image of TİKA and the Yunus Emre Institute among the Romanian people?" The article's hypothesis revolves around these two questions: "TİKA and the Yunus Emre Institute are instrumental in the development of political and economic relations by developing human relations between the two peoples."

To provide data for this study, a field research was carried out in Romania from August 14th to August 28th, 2023. Within this framework, over a thousand documents, brochures, booklets, and books were evaluated, and important observations were made in Romania. Dozens of documents were obtained from the archives to deepen the subject. The article has been fleshed out by carefully compiling many disorganized primary and secondary sources. In this process, a large part of the Turkish and English sources in the literature was reviewed. Romanian sources were again consulted to eliminate the study's deficiencies in source diversity and to enhance the originality of the research. However, the author of this article utilised professional translation services due to his lack of proficiency in Romanian.

The roadmap of the article is designed as follows: First, the article begins with the methodology employed in the study. The stages of this investigation are clearly presented to the reader. Then, a detailed assessment is made of all the media coverage about Türkiye and Romania relations in the existing literature. Afterward, an assessment was conducted regarding the new institutional theory, which is essential for answering the research questions. In the next stage, political relations were analyzed on the basis of high-level visits and agreements. A brief assessment was made on the presence of Turkish institutions in Romania. In this context, the current situation of the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA) and other Non-Governmental Organizations (NGOs) were analyzed. Then, the activities of the Bucharest and Constanta branches of the Yunus Emre Institute were scrutinized in detail as much as possible. The conclusion section makes a general evaluation and predictions for the future.

Keywords: Romania, TİKA, Yunus Emre Institute, New Institutional Approach, Field Research

Giriş

Türkler ve Rumenler arasında cereyan eden münasebetleri yüz yıllarca geriye götürmek mümkündür. Ancak iki millet arasındaki ilişkiler inişli çıkışlı bir seyir izlemiştir. Bu durumun ortaya çıkmasında; Türklerin Osmanlı Devleti döneminde Rumen coğrafyasına beş asır boyunca hükmetmesi, savaşlar, göçler ve farklı bloklarda yer alma gibi çok sayıda unsur etkili olmuştur. Diğer yandan 1991 yılından sonra Romanya Balkanlar'da Türkiye'nin önemli bir ortağı hâline gelmiştir. Siyasi ve ekonomik sahada gelişen ilişkilerin kurumsal, kültürel ve dilsel alanlara yansımaları gecikmemiştir. Bu minvalde Romanya'da açılan TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü kültürel ilişkilerin itici gücünü hâline gelmiştir. Dolayısıyla satırlarını okuduğunuz bu makale Türkiye'nin Romanya politikasını TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün faaliyetleri çerçevesinde çözümlemeyi amaçlamıştır.

Bu çalışmanın ana soruları; "TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü Türkiye-Romanya münasebetlerine hangi bakımlardan katkı sunmaktadırlar?" ve "TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün Rumen halkı nezdindeki tanınırlığı ve imajı nasıldır?" şeklinde oluşturulmuştur. Bu iki soru etrafında makalenin hipotezi: "TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü iki halk arasındaki insani ilişkileri geliştirmek suretiyle siyasi ve ekonomik alanlardaki münasebetlerin inkişaf etmesine vesile olmaktadır." biçiminde ortaya konmuştur. Çalışmanın kuramsal boyutuna yeni kurumsal nazariye kaynaklık etmektedir. Bu makalede bir yandan TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün Romanya'daki faaliyetleri değerlendirilirken diğer yandan da Türkiye'nin Balkanlar'da izlediği yumuşak güç politikalarına yönelik önemli tespitlerde bulunulmuştur. Bu konuda daha önce herhangi bir

çalışma yapılmadığı için bu makalenin alan yazında önemli bir boşluğu doldurmaya matuf olduğu söylenebilir.

Makalenin yol haritası şu şekilde tasarlanmıştır: İlk makaleye, çalışmada kullanılan yöntem ile başlanmıştır. Böylelikle bu çalışmanın hangi merhalelerden geçerek okuyucuyla buluştuğu çarpıcı bir şekilde gözler önünde serilmiştir. Akabinde ise mevcut yazında Türkiye ve Romanya münasebetlerini kaleme almış tüm matbuat hakkında ayrıntılı bir değerlendirme yapılmıştır. Daha sonra ise çalışma sorularının cevaplandırılması açısından elzem olan yeni kurumsal kuram hakkında bir değerlendirme yapılmıştır. Bir sonraki aşamada siyasi ilişkiler, üst düzey ziyaretler ve anlaşmalar mucibince çözümlenmiştir. Akabinde Türk kurumlarının Rumen topraklarındaki varlığı üzerine kısa bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bağlamda Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) ve diğer Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) mevcut durumu çözümlenmiştir. Ardından da Yunus Emre Enstitüsünün Bükreş ve Köstence şubelerinin faaliyetleri olabildiğince ayrıntılı olarak mercek altına alınmıştır. Sonuç bölümünde ise genel bir değerlendirme ve geleceğe yönelik öngörülerde bulunulmuştur.

Yöntem

Bu makale için veri toplanmaya 11 Temmuz 2023 tarihinde başlanmıştır. Daha sonra yazar bu çalışmaya veri temin etmek amacıyla 14-28 Ağustos 2023 tarihleri arasında Romanya’da alan araştırması gerçekleştirmiştir. Bu çerçevede binin üzerinde belge, broşür, kitapçık ve kitap değerlendirildiği gibi alanda önemli gözlemlerde de bulunulmuştur. Gene konunun derinleştirilmesi maksadıyla arşivlerden onlarca belge temin edilmiştir. Bu makale dağınık hâldeki birçok birincil ve ikincil kaynağın titizlikle derç edilmesi suretiyle ete kemiğe bürünmüştür. Bu süreçte yazındaki Türkçe ve İngilizce kaynakların büyük bir kısmı gözden geçirilmiştir. Gene kaynak çeşitliliği bakımından çalışmanın eksik yönlerinin giderilmesi ve esere özgünlük kazandırılması maksadıyla Rumence kaynaklara müracaat edilmiştir. Ancak eserin müellifi Rumence bilmediğinden profesyonel tercüme hizmetinden yararlanmıştır. Bu denli kapsamlı bir çalışma yapılırken hiçbir çıkar grubundan maddi destek alınmamıştır. Ezcümle âdeta samanlıkta iğne aranmak suretiyle toplanan veriler nitel ve nicel içerik çözümlemesine tabi tutulmuştur.

Diğer yandan veriler toplanırken Türk kurumlarının keyfi uygulamalarıyla da karşılaşmıştır. Örneğin Yunus Emre Enstitüsü merkezinden bilgi talep edilmesine rağmen söz konusu kurum çeşitli bahaneler üreterek gerekli verileri sunmaktan imtina etmiştir. Veri teminine yönelik Yunus Emre Enstitüsüne verilen ilk başvuru dilekçesi “[...]kimlik ve görev yaptığınıza dair belgeler[...]” eksik olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.¹ İkinci başvuru dilekçesinde ise talep edilen belgeler eklenmesine rağmen “[...]Enstitünün gizlilik ilkeleri bağlamında uygun görülmemiştir.” gerekçesiyle olumsuz cevap verilmiştir.² Esasında yukarıda ileri sürülen gerekçeler Nasrettin Hoca’nın deyimiyle “ipe un sermekten” başka bir şey değildir. Bu olumsuzluğun yanında destekleri ile çalışmaya veri teminine katkı sağlayan Yunus Emre Enstitüsünün Bükreş ve Köstence şubelerinin müdürü Mustafa Yıldız’a, çalışma arkadaşlarına ve Romanya’daki Türk STK’lerinin yöneticilerine müteşekkir olduğumu belirtmeliyim.

¹ Yunus Emre Enstitüsünün 20 Mayıs 2024 tarihinde eserin müellifine göndermiş olduğu e-mektup.

² Yunus Emre Enstitüsünün 24 Mayıs 2024 tarihli ve E-63048327-000-098370 sayılı cevabi yazısı.

Yazın

Türkiye’de Romanya hakkında yazılan eserlere bakıldığında bunların niceliklerinin yüksek niteliklerinin ise düşük oldukları söylenebilir. Bu bölümde okuyuculara yazın hakkında niceliksel ve niteliksel bir çözümleme sunulmuştur.

Tablo 1: Türkiye’de Romanya Hakkında Yazılan Lisansüstü Tezler

Dönem	Doktora	Yüksek Lisans	Toplam
1998-2006	5	17	22
2007-2015	3	30	33
2016-2024	11	31	42
Toplam	19	78	97

Kaynak: Eserin müellifi tarafından Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi verilerine istinaden hazırlanmıştır, [<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>, (12.04.2024)].

Türkiye’de Romanya hakkında yazılan ilk tezin 1998 senesinde okuyucularla buluşturulduğu dikkat çekmektedir. Diğer yandan Romanya üzerine 1998-2006 döneminde beşi doktora ve 17’si ise yüksek lisans tezi olmak üzere toplam 22 eser kaleme alınmışken 2007-2015 döneminde bu ülke üzerine yazılan lisansüstü tezlerin sayısının %50 oranında artış gösterdiği görülmektedir. Son olarak anılan dönemde doktora tezlerinin sayısı üç inerken yüksek lisans tezleri ise 30’a yükselmiştir. 2016-2024 döneminde ise 11 doktora çalışması yapılırken, gene aynı dönemde 31 adet yüksek lisans tezi yönetilmiştir. Ezcümle 1998-2024 yılları arasında Türkiye’de Romanya hakkında yapılan çalışmaların sürekli olarak artış gösterdiği dikkatlerden kaçmamaktadır.

Tablo 2: Veri Tabanlarında Romanya Hakkında Yayımlanmış Türkçe ve İngilizce Makaleler

Dönem	Uluslararası İlişkiler/ Siyaset Bilimi/ AB	Filoloji	Tarih	Ekonomi/ İşletme/ Ticaret	Sosyoloji/ Göç	Eğitim	Toplam
1990-1994	29	27	32	18	16	15	137
1995-1999	34	30	38	25	20	12	159
2000-2004	25	23	51	30	18	11	158
2005-2009	57	42	49	41	27	34	250
2010-2014	63	45	40	28	14	15	205
2015-2019	48	40	34	21	8	9	160
2020-2024	32	24	16	11	6	6	95
Toplam	288	231	260	174	109	102	1.164

Kaynak: EBSCO, Google Akademik, Springer ve Periodicals Index Online veri tabanlarına istinaden eserin müellifi tarafından oluşturulmuştur.

Tablo 2’de 1990-2024 yılları arasında sosyal bilimlerin çeşitli dallarında toplam 1.164 adet İngilizce ve Türkçe makalenin kaleme alındığı anlaşılmaktadır. Bu minvalde en çok eserin 2005-2009 yılları arasında vücuda getirildiği görülmektedir. Bunda muhtemelen Romanya’nın Avrupa Birliği’ne üyeliği de önemli bir rol oynamıştır.

Diğer yandan mevcut yazında Türkiye ve Romanya ilişkileri üzerine kaleme alınan eserler hakkında ise derli toplu bir şekilde aşağıdaki değerlendirme yapılabilir: Bu konu üzerine yapılmış çalışmalardan ilkinin Szilard Szlagyi tarafından okuyucularla buluşturulan “Romanya Türkleri ve Türkçe” başlıklı kitap bölümü olduğu söylenebilir. Anılan çalışma Romanya’da yaşayan Türklerin demografik durumlarını ve Bükreş hükümetinin Türklere yönelik uyguladığı dil politikalarını ayrıntılı olarak çözümlemektedir. Gene yazar Romanya’da Türkçenin kullanımını düzenleyen dil yasalarını kapsamlı bir şekilde masaya yatırmaktadır. Bahse konu olan araştırma kullandığı

bilimsel yöntem ve kaynaklar açısından benzerlerinden oldukça farklıdır.³ Mustafa Yayla ve Recep Demir tarafından yazılan “Türkiye-Romanya İlişkileri” başlıklı çalışma ise Soğuk Savaş sonrası dönemde Ankara ve Bükreş arasındaki münasebetleri mercek altına almaktadır. Araştırmanın birinci kısmı okuyucuya Romanya hakkında genel bilgiler vererek ilişkilerin arka planını aydınlatmaya çalışmaktadır. Ardından Romanya’da yaşayan Türklerin durumları tarihsel bir zaviyeden incelenmiştir. Eserin diğer başlıklarında ise Türkiye ve Romanya arasındaki siyasi, iktisadi ve ticari münasebetler çözümlenmiştir.⁴

Yazında siyaset bilimi açısından önemli bir boşluğu dolduran “An Insight to the Turkish-Romanian Diplomatic Relations: (In)dependence, Nation-State Building and Migration” başlıklı kitap Ömer Bedir tarafından okuyucularla buluşturulmuştur. Kitap, Türkiye ve Romanya arasındaki münasebetlere sadece uluslararası ilişkiler açısından değil bilakis sosyo-ekonomik, diplomatik ve tarihi boyutlardan da ışık tutmaktadır. Anılan bu eserde Türk arşiv belgelerinin kullanılması çalışmaya zenginlik katarken sadece Türkçe ve İngilizce kaynaklar ile yetinilmesi çalışmanın derinliğine hanel getirmiştir.⁵ Diğer yandan Ayşegül Can’ın “Türkiye Romanya İlişkileri” başlıklı kitap bölümü ise iki ülke arasında cereyan eden münasebetleri sistematik bir şekilde yazıya dökmüştür. Burada yazar Türkiye ve Romanya arasındaki münasebetleri zaman dizinsel bir noktadan çözümlenmiştir.⁶

Kuramsal Çerçeve

Küreselleşmenin tesiriyle uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi disiplinlerinde artan bir şekilde sistemi açıklamada ‘kurumlar’ kullanılmaya başlanmıştır.⁷ Yeni kurumsal kuram, Peter Berger ve Thomas Luckmann tarafından 1960’lı yılların ortasında

³ Szlagyi, Szilard, Romanya Türkleri ve Türkçe, ed. Türk Fahri, Balkanlarda Yaşayan Türk Azınlıkları ve Türkçeye Yönelik Dil Politikaları, Astana Yayınları, Ankara, 2016, ss. 35-64.

⁴ Yayla, Mustafa ve Demir, Recep, Türkiye-Romanya İlişkileri, ed. Acar, Hasan, Türkiye-Balkan Devletleri İlişkileri, Nobel, Ankara, 2023, ss.169-198.

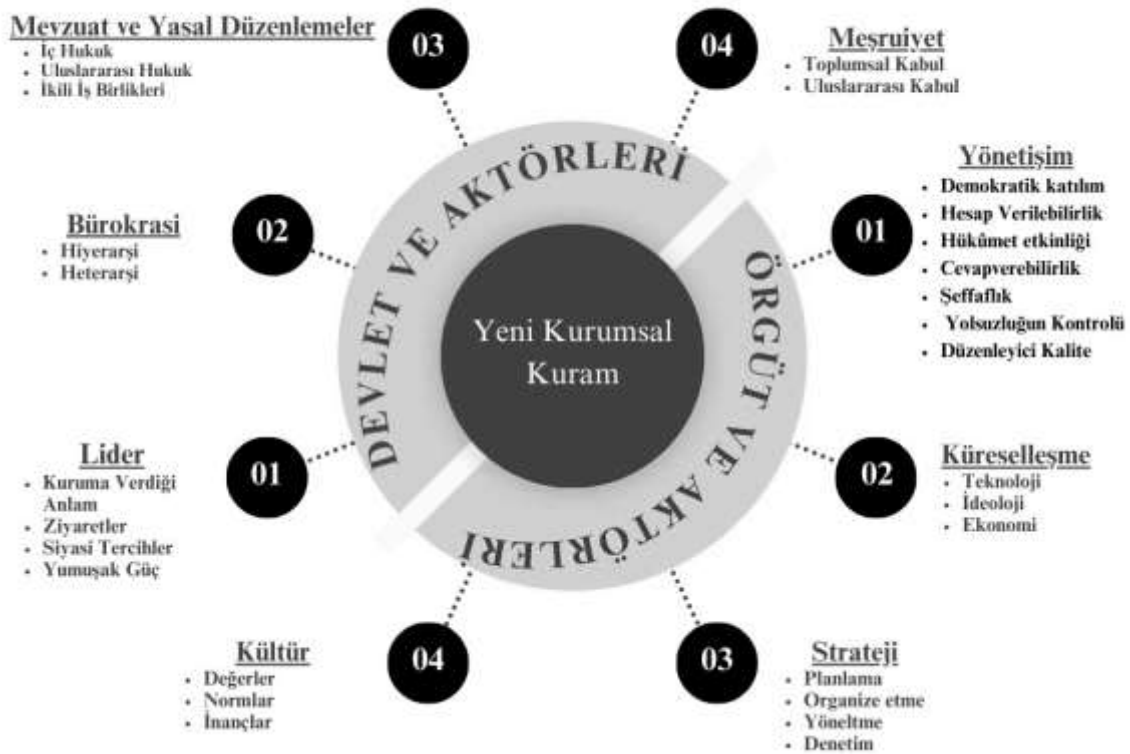
⁵ Bedir, Ömer, “An Insight To The Turkish-Romanian Diplomatic Relations: (In)dependence, Nation-State Building and Migration”, Akademisyen Kitabevi, Ankara, 2023.

⁶Can, Ayşegül, Türkiye Romanya İlişkileri, ed. Can, Ayşegül ve Duman, Melih, Geçmişten Günümüze Türkiye-Balkan Ülkeleri İlişkileri, Eğitim Yayınevi, İstanbul, 2022, ss. 233-267.

⁷ Son yıllarda Türkiye’de kurumların uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi noktasından çözümlendiği gözlerden kaçmamaktadır. Bu doğrultuda özellikle Türkiye’nin yumuşak güç araçları olarak nitelenen kurumların Orta Asya özelinde çözümlendiği çalışmalar da mevcuttur [Türk, Fahri, Karakuzu, Taner, Kurumsallaşım Kurumsallaşamama İkileminde Türkiye’nin Orta Asya Politikası, (Ed.) Türk, Fahri ve Zeyrekli Yaş Sedef, Söylemler ve Eylemler Bağlamında- Türk Siyasi Liderlerin Orta Asya Politikaları, Nobel, Ankara,2023, ss.1-62; Türk, Fahri ve Karakuzu, Taner, "Türkiye-Kazakistan İlişkilerinde Eğitim ve Kültür" (ed.) Hasan Acar, Türkiye-Kazakistan İlişkileri, Nobel Yayınları, Ankara, 2021, ss. 245-274; Türk, Fahri ve Karakuzu Taner, "Türkiye’de Orta Asya Araştırmaları: Karşılaştırmalı Bir Çözümleme" ed. Yunus Yoldaş, Türkiye’de İç ve Dış Politikanın Geleceği, Doç. Dr. Özlem Becerik Yoldaş’a Armağan, Der Yayınları, İstanbul, 2021, ss.441-468; Türk, Fahri, Karakuzu, Taner, Özdemir, Ahmet ve Limon İlker, Yumuşak Güç Bağlamında Orta Asya’da Türk Dizileri ve TRT Kurumunun Rolü, Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 14 Sayı:1, ss.1-28, <https://esbadergisi.com/index.php/tr/sayilar/sutun-d-tr/sayi-26>, (11.01.2024); Türk, Fahri, Karakuzu, Taner ve Limon İlker, Karşılıklı Bağımlılık Noktasından Abdullah Gül’ün Orta Asya Politikası, Ed. Fahri Türk ve Sedef Zeyrekli Yaş, Söylemler ve Eylemler Bağlamında - Türk Siyasi Liderlerin Orta Asya Politikaları, Nobel, Ankara, 2023, ss. 167-212; Karakuzu, Taner, "Türkiye - Kırgızistan İlişkilerinde Yumuşak Güç: Türk Dili", Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 11 Sayı:1,ss.74-89, <https://esbadergisi.com/index.php/tr/sayilar/sutun-d-tr/sayi-20>, (11.01.2024); Karakuzu Taner ve Limon İlker "Türkiye-Hırvatistan İlişkileri: Kuramsal Bir Değerlendirme" Hasan Acar (ed.) Türkiye-Balkan Devletleri İlişkileri, Nobel, Ankara 2023, s. 199-226 ve Karakuzu, Taner, Esir Türkler Söyleminden Bağımsız Devletlere Alparslan Türkeş’in Orta Asya Politikası, Ed. Türk Fahri ve Zeyrekli Yaş Sedef, Söylemler ve Eylemler Bağlamında - Türk Siyasi Liderlerin Orta Asya Politikaları, Nobel, Ankara 2023, ss.241-280].

“Gerçekliğin Sosyal İnşası: Bilgi Sosyolojisinde Bir İnceleme” (The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge) başlıklı eser ile tanıtılmıştır. Gene yeni kurumsalcılığın, uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimine uygulanması James March ve Johan Olsen’in kaleme aldıkları “Yeni Kurumsalcılık: Siyasal Yaşamda Örgütsel Faktörler” (The New Institutionalism: Organisational Factors in Political Life) başlıklı makale ile mümkün olmuştur.⁸ Bu kuramın ana fikri, ontolojik bakımdan insan varlığından ve onun düşünüşünden bağımsız bir gerçeklik olmadığını savunmaktadır. Yani bu yaklaşım gerçekliğin insanlar tarafından sosyal olarak inşa edildiği savını ileri süren sosyal inşacılık geleneği üzerinde yükselmiştir.⁹ Diğer yandan bu kurama göre kurumsal yapılar toplumsal, iktisadi ve politik dinamiklerin girdilerini meydana getirdiklerinden siyasi çıktılar üzerinde önemli etkilere sahiptirler.¹⁰

Şekil 1: Yeni Kurumsalcılık

Kaynak: Eserin müellifi tarafından yeni kurumsal kuram hakkında yazılan temel eserlere istinaden hazırlanmıştır.

Şekil 1 çözümlendiğinde yeni kurumsal yaklaşımın iki taşıyıcı zemine oturduğu gözlerden kaçmamaktadır. Bu minvalde devletler ve örgütler olmak üzere iki önemli yapı

⁸ March, James G., ve. Olsen Johan P, “The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life”, American Political Science Association, 1984, Cilt 78, Sayı 3, ss. 734-749.

⁹ Yalçınkaya, Akansel ve Taşçı, Deniz “Bir Kurumsal Girişimci Olarak Devlet: Yeni Kurumsal Kuram Bağlamında Bir Değerlendirme” Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları Dergisi, Cilt 2, Sayı 1, s. 72. <http://betadergi.com/yoad/yonetim/icerik/makaleler/25-published.pdf>, (12.01.2024).

¹⁰ Bulmer, Simon J., “New Institutionalism and the Governance of the Single European Market”, Journal of European Public Policy, 1998, Cilt 5, Sayı 3, ss.365-386.

taşı öne çıkmaktadır. Bu bağlamda devlet çözümlendiğinde lider, bürokrasi, mevzuat ve meşruiyetin tamamlayıcı aktörler oldukları görülmektedir. Lider, aktör olarak ilk sırada yer alırken yeni kurumsal yaklaşımın lidere biçtiği dört vazife söz konusudur. Öncelikle liderin kuruma verdiği anlam neticesinde kurumların önemi artmakta veya azalmaktadır. Örneğin lider sosyalist ideolojiye sahip ise dinî kurumlara vereceği anlam ve önem oldukça zayıf olmaktadır. Kurumun karar alıcılar tarafından örgütü ziyaret sıklıkları hem kurumsal yapının güçlenmesine hizmet etmekte hem de tanınmasına katkı sunmaktadır. Liderin siyasi tercihleri kurumun politikalarını doğrudan etkilemektedir. Eğer lider milliyetçi siyasi eğilimlere sahipse kurumun politikaları bu yönde belirlenmektedir. Lider, dış politikasında yumuşak güce önem verdiği vakit ise kurumların etkisi güçlenmektedir.

Bu kuram çerçevesinde bürokrasi masaya yatırıldığında ise hiyerarşi ve heterarşi olmak üzere iki model öne çıkmaktadır. Bürokrasinin tercih edeceği model kurumun işlerliği açısından önemlidir. Salt ast/üst ya da emir/komuta zincirine dayanan hiyerarşik bir yapıda bürokrasi ve bürokratlar kurumların önüne geçmektedir. Bu yapılanma neticesinde bürokrat kurumun gücüne gölge düşürmektedir. Mevzuat ve yasal düzenlemeler kurumun temelini sağlamlaştırmaktadır. Bu doğrultuda kurumu tanımlayan hukuksal düzenlemeler eksik yahut hatalı olduğunda örgütün amacından sapmalar meydana gelmektedir. Devlet büyük bir kurum olarak düşünüldüğünde bilhassa uluslararası an(t)laşmalar, protokoller ve sözleşmeler önem kazanmaktadır. Bu yaklaşımın son kısmını meşruiyet meydana getirmektedir. Meşruiyet için yukarıda detaylı şekilde ifade edilen lider, bürokrasi ve mevzuatın kusursuz bir şekilde işlemesi gerekmektedir. Anılan bu hususların bir tanesi eksik yahut sakat olduğunda meşruiyet sorunu gündeme gelmektedir. Meşruiyet, toplumsal ve uluslararası kabulü sağlamaktadır. Eğer toplumsal meşruiyet sağlanamazsa uluslararası kabul de mümkün değildir. Şeklin örgüt zemininde bulunan yönetim, küreselleşme, strateji ve kültür sacayakları kurumun iç dinamikleri olarak yer almaktadır.

Yeni kurumsalcılık yaklaşımına göre uluslararası sistemde “devlet ve aktörler” bağlamında liderler dolayısıyla da onların üst düzey ziyaretleri ve söz konusu ülkeler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukukî metinler (antlaşmalar) ayrı bir önem taşımaktadırlar. Dolayısıyla bu çalışmada ilkin Türkiye ve Romanya arasındaki siyasi ilişkiler çerçevesinde Türk devlet adamlarının Romanya’yı ziyaretleri ve bu görüşmeler vesilesiyle imzalanan ikili antlaşmalar değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Gene bu kuram “lider ve kültür” ilkeleri uyarınca yumuşak gücü ve kültürü öncelendiği için Romanya’daki Türk kültürünün yumuşak güç araçları olan TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü mercek altına alınmıştır.

Türkiye ve Romanya Arasındaki İlişkilerin Genel Seyri Işığında Türk Devlet Adamlarının Romanya’yı Ziyaretleri

Yeni kurumsalcılığa göre iki ülke arasında cereyan eden siyasi ve diplomatik ilişkilerin pekiştirilmesinde veya cılız kalmasında tarihi dostluklar veya düşmanlıklar önemli rol oynamaktadır. Bu doğrultuda çalışmaya konu olan iki ülke arasındaki mevcut tarihi, diplomatik ve siyasi ilişkilerin genel hatlarıyla hatırlatılmasında fayda bulunmaktadır. Romanya’nın siyasi tarihi analiz edildiğinde Rumenlerin Balkanlar’ın en eski milletlerinden biri olmalarına karşın bölgede gerçek manada bir Rumen devletinin kurulması için XX. yüzyılın gelmesi beklenmiştir. Rumenler XIV ve XIX yüzyıllar arasında Türklerin, egemenliği altındayken 93 Harbi (1877-78) neticesinde imzalanan 13 Temmuz 1878 tarihli Berlin Anlaşması mucibince bağımsızlığını kazanmışlardır.

Bağımsızlığın ardından Romanya Krallığı'na dönüşen ülke II. Dünya Savaşı'nın ardından 30 Aralık 1947 tarihinde sosyalist bir cumhuriyet hâline gelmiştir.¹¹

I. Dünya Savaşı'nda farklı taraflarda yer alan Türkiye ve Romanya arasındaki ilişkiler kesilmiştir. Akabinde Türk Kurtuluş Savaşı'ndan sonra başlayan Lozan Barış Konferansı'na (11 Kasım 1922- 24 Temmuz 1923) Romanya'nın da katılımıyla diplomatik ilişkiler yeniden tesis edilmiştir.¹² Mustafa Kemal Atatürk dönemiyle (1923-1938) birlikte Ankara ve Bükreş arasındaki ilişkiler ivme kazanmıştır. Bu doğrultuda imzalanan an(t)laşmalar ve protokoller yardımıyla ikili ilişkilerde normalleşme rüzgârları esmeye başlamıştır.¹³ Bu hukuksal metinler temelinde ikili ilişkiler ticaretten Dobruca Türklerinin göçlerinin düzenlenmesine kadar oldukça geniş bir yelpazede canlanmıştır. Ankara ve Bükreş arasındaki ilişkiler 20 Temmuz 1936 tarihinde imzalanan Montrö Boğazlar Sözleşmesi ile yeni bir merhaleye geçmiştir. Çünkü Romanya bu sözleşmede Türkiye'nin taleplerine destek vermiştir.¹⁴

Türkiye, II. Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkan uluslararası sistemde Batı Bloğunun saflarına katılırken Romanya ise karşı cephede yer almıştır. Bu dönemde iki ülke arasında cereyan eden münasebetler adeta pamuk ipliğine bağlı olmuştur. Süleyman Demirel 29 Kasım 1964 tarihinde Adalet Partisi'nin başına geçtikten sonra iki ülke arasındaki ilişkiler tekrar ivme kazanmaya başlamıştır. 27 Ekim 1965 tarihinde Başbakanlık koltuğuna oturan Demirel, liberal bir lider olmasına karşın Türkiye'nin menfaatleri doğrultusunda gerektiğinde sosyalist ülkelerle iş birliğinden kaçınmamıştır. Demirel 13-17 Eylül 1967 tarihleri arasında 39 kişilik bir heyetle Romanya'yı ilk kez ziyaret eden Türk Başbakanı olarak tarihteki yerini almıştır.¹⁵ Bu ziyarette, Kıbrıs sorunu başta olmak üzere, ticaretten turizme kadar birçok konu görüşülmüştür.¹⁶ Demirel bunların haricinde Rumen lider Nikolay Çavuşesku ile gerçekleştirdiği görüşmelerde genelde Romanya'da yaşayan Türkler, Tatarlar ve Gagavuzlar gibi Türk asıllı halkların durumlarını gündeme getirirken özelde ise Adakale'nin baraj suları altında kalmasından mütevellit burada yaşayan Türk nüfusun (150 hane/ 700 kişi) Türkiye'ye göç ettirilmesi üzerinde durmuştur. Demirel'in bu girişimleri neticesinde Adakale'de yaşayan Türklerin önemli bir kısmının Türkiye'ye göç etmesi sağlanmıştır. Anılan başbakanın bir sonraki Romanya

¹¹ I. Dünya Savaşı neticesinde topraklarını genişleten ülke 1 Aralık 1918 tarihinden 1947 senesine kadar Büyük Romanya veya Birleşik Romanya olarak anılmıştır. Maxim, Mihai "Romanya", TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt 35, s.170, <https://Islamansiklopedisi.Org.Tr/Romanya#2>, (21.02.2024).

¹² Mihai Maxim, "Rumen Kaynakları ve Tarihçiliği Işığında Romanya'nın Lozan Konferansı'ndaki Yeri", 70. Yılında Lozan Barış Antlaşması Uluslararası Semineri, İnönü Vakfı Yayınları, Ankara, 1994, s. 46.

¹³ Bu hukuksal düzenlemeler: 21 Haziran 1929 tarihli "Oturma, Ticaret ve Deniz Ulaşımı Sözleşmesi", 18 Eylül 1930 "Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Krallığı arasında Aktedilen (Mezarlıkların Muhafazasını Dair) İtilâfnamenin Tasdiki Hakkında Kanun; 17 Ekim 1933 Türkiye ile Romanya Dostluk, Adem i tecavüz, Hakem ve Uzlaşma Muahedesi; 4 Ekim 1935 Ticaret ve Kliring Anlaşmaları ve 4 Eylül 1936 Dobruca'daki Türk ahalinin muhaceretini tanzim eden Mukavelename bk. T.C. Resmî Gazete, 2 Şubat 1937, Sayı: 3523, ss. 7616-7618, T.C. Resmî Gazete, 7 Ekim 1935, Sayı: 3139, ss. 5736-5738, T.C. Resmî Gazete, 13 Mart 1934, Sayı: 2652, ss. 3532-3533, T.C. Resmî Gazete, 2 Nisan 1931, Sayı: 1764, s. 356, T.C. Resmî Gazete, 21 Haziran 1930, Sayı: 1525, ss. 9120-9124, T.C. Resmî Gazete, 2 Mart 1929, Sayı: 1132, ss. 6692-6693, T.C. Resmî Gazete, 2 Nisan 1931, Sayı: 1764, s. 356.

¹⁴ Öksüz, Hikmet, Atatürk Döneminde Balkan Politikası (1923-1938),(ed.)Güzel, Hasan, Celal vd. Türkler, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2022, s.628.

¹⁵ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 210-66-18, Belge Tarihi: 12.09.1967-00.00.0000, Dosya Ek: 105.

¹⁶ Dışişleri Bakanlığı Belleteni, Sayı 28, Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi Genel Müdürlüğü, Ankara, 1967, s.15-50.

ziyareti 27-29 Ağustos 1975 tarihleri arasında 11 kişilik bir heyetle vuku bulmuştur.¹⁷ Daha sonra Romanya'ya bir başka üst düzey ziyaret ise Başbakan Bülent Ecevit tarafından 23 kişilik bir heyet eşliğinde 12-14 Kasım 1978 tarihinde gerçekleştirilmiştir.¹⁸

Cumhurbaşkanı düzeyinde ise Romanya'ya ilk ziyaret 37 kişilik bir heyet ile birlikte Cevdet Sunay tarafından 13-17 Nisan 1970 tarihleri arasında yapılmıştır.¹⁹ Cumhurbaşkanı Kenan Evren ise Romanya'yı ilki 5-8 Nisan 1982'de 46 kişilik bir heyetle, ikincisi ise 11-13 Haziran 1985 tarihleri arasında 54 kişilik bir heyetle olmak üzere toplamda iki kez ziyaret etmiştir.²⁰

Romanya'da 16-25 Aralık 1989 tarihleri arasında kanlı bir şekilde gerçekleşen halk devrimi neticesinde Nikolay Çavuşesku'nun iktidardan indirilmesini müteakiben bu ülke liberal dünya ile bütünleşmeye başladığı yeni bir döneme girmiştir.²¹ Bu şartlar altında Ankara ve Bükreş arasında bir yakınlaşmanın fitili ateşlenmiştir.²² Bunun nedenleri arasında Türkiye'nin Batı Blokunda yer alması ve NATO üyesi olması bulunmaktadır.²³ İki ülke arasındaki yumuşama kendini Turgut Özal'ın²⁴ 18-20 Eylül 1991 tarihleri arasında Romanya'ya yaptığı ziyarette göstermiştir.²⁵ Bu ziyarette "Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Arasında Dostluk, İyi Komşuluk ve İşbirliği Antlaşması" imzalanmıştır.²⁶

Soğuk Savaş'tan sonra Ankara ve Bükreş arasındaki ilişkilerin gelişmesinde Romanya'nın ilkin NATO'ya ardından da Avrupa Birliği'ne üye olması önemli bir rol oynamıştır. 29 Mart 2004 tarihinde NATO'ya üye olan²⁷ Bükreş'in bu örgüte girişine Ankara büyük destek vermiştir.²⁸ Buna karşılık Romanya da Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyen nadir ülkelerden birisi olarak bilinmektedir. Diğer yandan bu iki ülke arasındaki ikili ilişkilerin gelişmesinde 3 Mart 2011 tarihinde imzalanan Stratejik Ortaklık Belgesi'nin ayrı bir önemi bulunmaktadır. Bu akdin hayata geçirilmesinden sonra iki ülke arasındaki mevcut ilişkiler daha sağlam bir zemine oturmuştur.²⁹ Türk devlet adamlarının resmî ziyaretleri Tablo 3'te derli toplu bir şekilde gösterilmiştir.

¹⁷ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 339 - 66 -11, Dosya Ek: 105-488, Belge Tarihi: 21.08.1975-00.00.0000.

¹⁸ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 376 - 186 - 10, Dosya Ek: 114-389, Belge Tarihi: 09.11.1978-00.00.0000.

¹⁹ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 248 - 26 - 7, Dosya Ek: 105-2, Belge Tarihi: 13.04.1970-00.00.0000.

²⁰ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 448-452-10, Belge Tarihi: 31.03.1982-00.00.0000 ve Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, 30-18-1-2, 532 365 8.

²¹ Tănase, Elena, *Revoluția Română din 1989 | Cronologia elementară sau de ce uitarea e riscantă*, Europa Liberă România, 22 Aralık 2021, <https://romania.europalibera.org/a/revolutia-romana-din-1989-cronologia-elementara/31619879.html>, (10.02.2024).

²² Negre, Mării, *Parteneriatul strategic România-Turcia și rolul său în geopolitica, România Occidentală*, Vol, 2, No:1 ss.74-90.

²³ Dumitrescu, Lucian, *Marea Strategie Comparată. România și Turcia la Marea Neagră*, România Occidentală, Vol, 2, No:1 ss.60-73.

²⁴ Turgut Özal başbakanlık görevini ifa ederken 29 Haziran- 1 Temmuz 1986 tarihleri arasında 50 kişilik bir heyetle Romanya'yı ziyaret etmiştir. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 557 - 493 - 1, Belge Tarihi: 24.06.1986-00.00.0000.

²⁵ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 693 - 235 - 2, Belge Tarihi: 15.9.1991-00.00.0000.

²⁶ Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, T. C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü Sayı: B. 02. 0. KKG/101-216/0651.

²⁷ Romanya Dışişleri Bakanlığı tarafından 23 Mart 2024 tarihli cevap.

²⁸ Grădinaru, Anca, *Ankara-București-Sofia, de gardă la Marea Neagră. Cum evoluează relația militară a României cu Turcia în vreme de război*, Europa Liberă România, <https://romania.europalibera.org/a/32660233.html>, (17.04.2024).

²⁹ Romanya, 12 Aralık 2011, <http://www.abdullahgul.gen.tr/konuk-devlet-baskanlari/255/81526/romanya.html>, (16.01.2024).

Tablo 3: Türk Cumhurbaşkanlarının Romanya'yı Ziyaretleri ve Yapılan An(t)laşmalar (1991-2015)

Ziyaret Tarihi	Cumhurbaşkanı	Heyet	Ziyaretin Kazanımları/Çıktıları	Lider Döneminde İmzalanan An(t)laşma, Protokol ve Sözleşmeler
18-22.09.1991	Halil Turgut Özal	72	-Türkiye Cumhuriyeti ve Romanya Arasında Dostluk, İyi Komşuluk ve İşbirliği Antlaşması	27
23-25.03.1994	Süleyman Sami Demirel	132	-Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Arasında Hükümlülerin Transferine Dair Sözleşme -1994-1996 Dönemi için Romanya Eğitim Bakanlığı ile T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Arasındaki İşbirliği Protokolü -Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma	169
24.11.1996		105	-Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması -Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Kültür Merkezleri Kurulması ve Bu Merkezlerin Faaliyetleri Hakkında Anlaşma	
24.11.1997		83	-Türkiye-Romanya Eğitim, Bilim, Kültür ve Sanat Alanlarında 1997-2001 Yıllarını Kapsayan Uygulama Programı	
03-04.12.1998		142	-Romanya ile Türkiye Arasında İmzalanan Gümrük Suçlarının Men'i, Takibi ve Gümrük Suçlarıyla Mücadele Hakkında Karşılıklı İdari Yardım ve İşbirliği Anlaşması -Romanya ile Türkiye Arasında İmzalanan Samsun ve Köstence Arasında Direkt Feribot Hattının Oluşturulması ile İlgili Mutabakat Zaptı -Türkiye ile Romanya Arasındaki Ticari ve Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesine İlişkin Mutabakat Zaptı	
21-22.06.2001	Ahmet Necdet Sezer	24	-----	18
08-09.09.2004		21	-----	
02-04.04.2008	Abdullah Gül	83	-Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Nükleer Kazaların Erken Bildirimine Dair Anlaşma"	41
01.04.2015	Recep Tayyip Erdoğan	---	-Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Su Alanında İşbirliği Anlaşması -Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Ormancılık Alanında İşbirliği Anlaşması -Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Romanya Hükümeti Arasında Meteoroloji ve Hidroloji Alanında İşbirliği Anlaşması -Türkiye Cumhuriyeti ile Romanya Arasında Ortak Ekonomik ve Ticaret Komisyonu	55

			Kurulmasına İlişkin Deklarasyon -Anadolu Ajansı (AA) ve Romanya Ulusal Haber Ajansı (AGERPRES) Arasında İşbirliği Anlaşması -Türkiye Milli Kütüphanesi ile Romanya Milli Kütüphanesi Arasında Mutabakat Muhtırası ve Belgelerin Uluslararası Değişimine İlişkin Anlaşma	
--	--	--	---	--

Kaynak: Eserin müellifi tarafından, Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Resmî Gazete ve TBMM Tutanaklarındaki 385 belgeye istinaden hazırlanmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti cumhurbaşkanlarının Romanya'ya gerçekleştirdikleri ziyaretler Tablo 3 yardımıyla gözler önüne serilmiştir. Söz konusu ziyaretlerde devlet başkanlarına eşlik eden heyetlerin mevcudu ve ziyaretlerin kazanımları/çıktıları ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Ayrıca cumhurbaşkanlarının görev yaptıkları dönemlerde araştırmaya konu olan ülke ile imzalanan an(t)laşma sayıları da ilgili tabloda derli toplu bir şekilde ortaya konmuştur. Romanya'yı dört kez ziyaret eden Süleyman Demirel'in 169 an(t)laşmanın imzalanmasına katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle Demirel halef ve seleflerinin tamamından (141 adet) daha fazla mukaveleye imza koymuştur. Bu durum Demirel döneminin Soğuk Savaş'ın sona ermesinin hemen akabinde başlamasından kaynaklansa da ileri görüşlü bir lider olan söz konusu cumhurbaşkanı Türkiye ve Romanya arasındaki ikili ilişkilere önemli katkılar yapmıştır. Ahmet Necdet Sezer ise her ne kadar Romanya'ya iki kez ziyarette bulunmuşsa da görüşmelerden hiçbir somut çıktı sağlanamamıştır. Ancak bu ziyaretlerde sadece 18 adet anlaşmaya imza konmuştur. Romanya'ya birer defa ziyaret gerçekleştiren Turgut Özal, Abdullah Gül ve Recep Tayyip Erdoğan gibi cumhurbaşkanları arasında ikili ilişkilere en çok katkının son anılan cumhurbaşkanı döneminde yapıldığının belirtilmesi gerekmektedir.

Romanya'daki Türk Kurumlarına Genel Bakış

Bu ana başlık altında yeni kurumsalcılık yaklaşımı mucibince Romanya'da Türklere ait STK'ler ve TİKA masaya yatırılmıştır. Ticari STK'lere değinmeden önce Romanya'daki Türk firmaları üzerinde durmakta fayda bulunmaktadır. Romanya'da faaliyet gösteren Türk menşeli firmalar, Ankara ve Bükreş arasındaki ilişkilerin gelişmesine ciddi katkılar sunmaktadırlar. Romanya topraklarında kayıtlı Türk şirketlerinin son yıllardaki sayıları; 2021'de ilkin 16.799'a bundan bir yıl sonra hafif bir şekilde artarak 16.842'ye ve 2023 yılına gelindiğinde ise önemli bir sıçrama yaparak 18.980'e yükselmiştir.³⁰ Bu durumun iki önemli sebebi bulunmaktadır. Bunlardan birincisi söz konusu ülkede ticari faaliyetler yürütmek suretiyle belli bir süre sonra Romanya vatandaşlığı elde etme beklentisi iken ikincisi de Romanya hükûmetinin yabancı yatırımcılara sağladığı vergi kolaylıklarından yararlanma arzusudur. Ancak şirketler kütüğüne kayıtlı Türk firmalarının yarısından fazlasının yukarıda dile getirilen birinci nedenden dolayı varlıklarını sadece kâğıt üstünde idame ettirdiklerinin altı çizilmesi gerekmektedir. Bu ülkede en fazla kâr eden Türk firmaları arasında; Ford Otosan Romania SRL, Beko Romania SA, Maraton Distribution Group SRL, BMC Truck & BUSSA, Kastamonu Romania SA gibi şirketler bulunmaktadır. Diğer yandan Romanya'daki Türk

³⁰ Ministerul Afacerilor Externe, Republica Turcia, <https://www.mae.ro/bilateral-relations/1746>, (12.04.2024) ve Cea de-a doua sesiune a Comitetului Economic și Comercial dintre România și Republica Turcia (JETCO), 5 Kasım 2024, <tps://arice.gov.ro/1/cea-de-a-doua-sesiune-a-comitetului-economic-si-comercial-dintre-romania-si-republica-turcia-jetco/>, (11.11.2024).

işletmeleri söz konusu iki ülke arasındaki iktisadi, ticari, sosyal ve kültürel münasebetleri geliştirmek amacıyla toplam olarak yedi adet sivil toplum kuruluşu meydana getirmişlerdir. Bu kuruluşlar her fırsatta siyaset dışı olduklarını ve kâr amacı gütmediklerini vurgulamaktadırlar.³¹

Tablo 4: Romanya’da Türk İş Adamları Tarafından Hayata Geçirilen Sivil Toplum Kuruluşları

Adı	Başkanı	Kuruluş Yeri	Kuruluş Tarihi	Üye sayısı
Türk İş Adamları Derneği	Güven Güngör	Bükreş	1 Mart 1993	125
Dobruca Türk İş Adamları Derneği	Ömer Karahasanoğlu	Köstence	25 Ocak 1999	43
Transilvanya Türk İşadamları Derneği	Kaftar Sezar	Braşov	-----	---
Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği Romanya Şubesi	Cem Aksoy	Bükreş	21 Mart 2016	25
Romanya Türk Yatırım Derneği	Nazmi Doğan	Bükreş	5 Haziran 2017	65
Türkiye-Romanya Ticaret ve Sanayi Odası	Tamer Atalay	Bükreş	26 Mart 1996	480
Romanya-Türkiye İş Kadınları Derneği	Birgül Şenyuva	Bükreş	30 Mayıs 2008	---

Kaynak: Saha araştırmasından elde edilen bilgi notları, faaliyet raporları ve görüşmelere istinaden yazar tarafından hazırlanmıştır.

Tablo 4’te yer alan veriler ışığında ilk kurulan STK’nin Türk İş Adamları Derneği olduğu, buna karşılık en son hayata geçirilen kuruluşun ise Romanya Türkiye İş Kadınları Derneği olarak kayıtlara geçirildiği söylenebilir. Adı geçen kuruluşların başkent Bükreş’te yoğunlaştıkları ve Türkiye Romanya Ticaret ve Sanayi Odasının en fazla üyeye sahip örgüt olduğu dikkatlerden kaçmamaktadır.

Yapılan genel değerlendirmelerden sonra aşağıda sırasıyla Romanya’daki Türk kuruluşlarının belkemiğini oluşturan TİKA ve Yunus Emre Enstitüsü masaya yatırılmaktadır ki bu kuruluşlar yeni kurumsalcılık bağlamında Türk devlet adamlarının ziyaretleriyle birlikte büyük anlam kazanmaktadır.

TİKA

Aşağıda görüleceği üzere 3 Ekim 2014 tarihinde Bükreş’te kapılarını açan TİKA, iki ülke arasındaki ilişkilerin güçlenmesine katkı sunan onlarca projeyi hayata geçirmiş ve geçirmektedir.³² TİKA’nın Rumen kamuoyundaki imajı oldukça müspettir.³³ Ancak Romanya’daki, bazı kesimler TİKA’nın bu ülkede insanî yardım adı altında istihbarat faaliyetleri yürüttüğünü iddia etmektedirler. Yani bazı Rumenler, Türkiye’nin TİKA’yı kullanarak ülkelerindeki Müslümanları ve Türkleri kendi ulusal hedefleri doğrultusunda etkilemeye çalıştığını düşünmektedir.³⁴ Bu yüzden söz konusu çevreler TİKA’yı Türk devletinin Romanya’daki “Turuva Atı” olarak yaftalamaktadırlar.³⁵ Yine bu görüşü

³¹ Romanya’da 14-28 Ağustos 2023 tarihleri arasında yapılan alan araştırması notları.

³² Romanya Bükreş Program Koordinasyon Ofisi, TİKA, [https://tika.gov.tr/office/romanya-bukres-program-koordinasyon-ofisi/#:~:text=Romanya%20makamlar%C4%B1%20ile%20i%C5%9F%20birli%C4%9Finde,i%C5%9F%20birli%C4%9Fi%20projeleri%20hayata%20ge%C3%A7,A7,\(28.07.2024\).](https://tika.gov.tr/office/romanya-bukres-program-koordinasyon-ofisi/#:~:text=Romanya%20makamlar%C4%B1%20ile%20i%C5%9F%20birli%C4%9Finde,i%C5%9F%20birli%C4%9Fi%20projeleri%20hayata%20ge%C3%A7,A7,(28.07.2024).)

³³ Romanya’da 14-28 Ağustos 2023 tarihleri arasında yapılan alan araştırması notları.

³⁴ Blănaru, Matei, Depinde numai de noi. Statutul României în regiune și minoritățile române din jurul României, LARICS, 22 Ocak 2024, <https://larics.ro/depinde-numai-de-noi-statutul-romaniei-in-regiune-si-minoritatele-romane-din-jurul-romaniei/>, (30. 07.2024).

³⁵ Blănaru, Matei, Cine divide societatea românească? Instrumentalizarea comunităților turco-tătara și maghiara din România de către Ankara și Budapesta și indiferența Statului român, LARICS, 25 Ekim 2022,

savunanlar arasında şahinler kanadında yer alan bir takım kimseler ise daha da ileri giderek TİKA'nın radikal İslami örgütlerle iş birliği yaptığını dolayısıyla bu kurumun Romanya'daki varlığına son verilmesi gerektiğini savunmaktadırlar.³⁶ Buna karşılık Türklerin ve Tatarların yoğun olarak yaşadıkları bölgelerde TİKA'nın faaliyetleri oldukça olumlu karşılanmaktadır.³⁷

Diğer yandan TİKA'nın Bükreş ve Köstence'de; hem halk arasında hem de akademisyenler ve bürokratlar gibi toplum üst tabakaları arasındaki tanınırlığının yüksek olduğu ifade edilebilir. Buna karşılık Romanya'nın kuzey doğusunda (Bacău, Botoşani, Iași, Neamț, Suceava ve Vaslui) güneyinde (Argeş, Călărași, Dâmbovița, Giurgiu, Ialomița, Prahova ve Teleorman) ve güneybatısında (Dolj, Gorj, Mehedinți, Olt ve Vâlcea) bulunan birçok şehir ve kasabada yapılan alan araştırmasında TİKA'nın faaliyetlerinin bölge ahalisi tarafından pek bilinmediği anlaşılmıştır.³⁸

TİKA'nın Romanya'da gerçekleştirdiği projeler hakkında ise aşağıdaki değerlendirme yapılabilir: TİKA Romanya'da kurulduğu tarihten 31 Aralık 2023'e kadar olan dönemde birçok yerli kurum ve sivil toplum kuruluşu ile iş birliği yapmak suretiyle 184 proje hayata geçirmiştir. Bunlardan sadece 39 tanesi tamamen TİKA tarafından finanse edilirken diğerleri Rumen ortaklar ile birlikte yürütülmüşlerdir. Tablo 5'te bizatihi TİKA tarafından desteklenen projeler derli toplu bir şekilde gösterilmiştir.

Tablo 5: TİKA'nın Romanya'daki Faaliyetleri

Yıl	Proje Başlığı	İçeriği	Katılımcı Sayısı/ Miktarı
2014	Sarı Saltuk Romanya Buluşmaları	Sarı Saltuk'un Tanıtımı ve Bütünleştirici Rolünün Vurgulanması	150 Kişi
2015	Oyun Parkı	Türk ve Tatar Öğretmenlerin Görev Yaptıkları Rumen, Türk ve Tatar Çocuklarına Hizmet Veren Anaokulunda Yeni Bir Oyun Parkının Hizmete Açılması.	
	Laboratuvar Yenilenmesi	Spor Araştırmaları Laboratuvarının Donatımının Yenilenmesi.	
	Park Düzenlemesi ve Rekreasyon	Mecidiye Kemal Atatürk Ulusal Koleji Anaokulu Parkının Düzenlemesi ve Donatımı	
2016	Micul Rotterdam Yetimhanesi Şehit Ömer Halisdemir Spor Kompleksi Projesi	Yetimhaneye Tahsis Edilen Alan İçerisinde Bir Adet Basketbol ve Bir Adet Futbol Sahasının İnşa Edilmesi ile Yetimhaneye Ait Oyun Parkının Yenilenmesi	
	Bükreş Engelli Okulları Duyusal Stimülasyon Odaları Projesi	Bükreş'in Üç Farklı Semtinde Bulunan Üç Okulda (2 Numaralı Engelliler Okulu, 5 Numaralı Engelliler Okulu, Altıncı Sektör Sosyal Yardımlaşma Merkezi) Duyusal Stimülasyon Merkezinin Kurulması; Altıncı Sektörde Kurulan Kinetoterapi Odası ile Mental Rahatsızlıklara Bağlı Hareketsizlikten Kaynaklı Fiziksel Sorunları Olan Çocuklar İçin Fiziksel Terapi İmkânının Sağlanması	500 Engelli Birey Kapasitesi
2017	Romanya'da Her Okula Türkçe Sınıfı	10 Okulun Tadilatı ve Tefrişatının Gerçekleştirilmesi; 23 Müstakil Türkçe Sınıfı ile Müfettiş Odasının Tadilat ve	3.000 Öğrenci

<https://larics.ro/cine-divide-societatea-romaneasca-instrumentalizarea-comunitatilor-turco-tatara-si-maghiara-din-romania-de-catre-ankara-si-budapesta-si-indiferenta-statului-roman/>, (30. 07.2024).

³⁶ Blănușu, Matei , Relația Turcia – Hamas, o relație controversată. Serviciile secrete turce, TİKA și România, LARICS, 18 Ekim 2022, <https://larics.ro/relatia-turcia-hamas-o-relatie-controversata-serviciile-secrete-turce-tika-si-romania/>, (30. 07.2024).

³⁷ Romanya'da 14-28 Ağustos 2023 tarihleri arasında yapılan alan araştırması notları.

³⁸ Romanya'da 14-28 Ağustos 2023 tarihleri arasında yapılan alan araştırması notları.

		Tefrişatının Yapılarak Projenin Sürdürülmesinin Sağlanması	
	Romen Türk ve Tatar Soydaşlara Gıda Desteği	Ramazan Ayı Sebebi ile Dobruca'da Yaşayan Romen, Türk ve Tatar Ailelere Gıda Desteği Yapılması	1.000 Aile
	Romanya'da Cluj Babeş Bolyai Üniversitesine Donanım Desteği	Dört Ayrı Video Konferans Sisteminin Kurulması	
	Romanya'da Türk Araştırmaları Merkezi	Bükreş Üniversitesi Türk Araştırmaları Merkezinin Yenilenmesi	
	Romanya Ovidius Üniversitesi Ordinaryus Prof. Dr. Cahit Arf Kütüphanesi	Romanya Ovidius Üniversitesi Matematik ve Bilgisayar Fakültesindeki Kütüphane ve Türk Rumen Matematik Araştırmaları Laboratuvarlarının Kurulması	
	Hamdullah Suphi Tanrıöver Türk-Tatar Tarihi Araştırmaları Kürsüsü	Köstence Ovidius Üniversitesinin Tadil Edilmesi ve Bazı Donanımların Sağlanması	
2018	Dobruca'da Her Okula Türkçe Sınıfı Projesi	Köstence İl Merkezi ve İlçelerinde Bulunan Ortaöğretim Düzeyindeki 23 Okulda 23 Sınıfın Tadilatının Gerçekleştirilerek Modern Ekipmanlarla Donatılması	4.000 Öğrenci
	Gıda Yardımı Projesi	Romanya'da Yedi Ayrı Merkezde İhtiyaç Sahibi Ailelere Gıda Dağıtım Yapılması	1.500 Aile
	İftar Daveti	Bükreş'te Müslüman Ahali İçin İftar Programı Düzenlenmesi	200 Davetli
	İftar Daveti	Köstence'de Müslüman Ahali İçin İftar Programı Düzenlenmesi	200 Davetli
	Sekizinci İleri Laparoskopik Üroloji Kursu	Bükreş ve Cluj Napoca'da Sağlık Eğitimlerinin Gerçekleştirilmesi	350 Katılımcı
	Romanya Mecidiye Hastanesi Poliklinik Tadilatı Projesi	Mecidiye Hastanesi Poliklinik Bölümü İçerisinde Yer Alan Muayenehaneler, Radyoloji, Tıbbi Görüntüleme, Fiziksel ve Tıbbi Rehabilitasyon Laboratuvarı ile Tıbbi Analiz Laboratuvarı ve Eczanenin Tadil Edilerek Hizmete Açılması	
	Her Okula Türkçe Sınıfı	Köstence İl Milli Eğitim Müfettişliği ile İşbirliğinde Tadilatı ve Donanımı Gerçekleştirilen 23 Türkçe Sınıfının Hizmete Açılması	4.000 Öğrenci
	Dünyada Türk Dili ve Medeniyeti	Ovidius Üniversitesinde Türkçenin ve Türk Kültürünün Dünyadaki Yeri ve Önemine İlişkin Akademik Paylaşımın Yapıldığı "Dünyada Türk Dili ve Medeniyeti" Başlıklı Konferansın Düzenlenmesi	60 Katılımcı
	Bükreş Sf. Pantelimon Acil Klinik Hastanesinin Ortopedik Cerrahi Bölümünün Onarımı	Hastanenin Söz Konusu Bölümünün Sağlık Bakanlığı "Uyum Programı" Çerçevesinde Kapasitesinin Artırılması ve Modernizasyonunun Gerçekleştirilmesi	
	Romanya Milli Kütüphanesinde Osmanlı Dönemine Ait Eserlerin Arşivinin Kurulması	TİKA Tarafından Sağlanan Alt Yapı Desteğiyle Birlikte, Başta El Yazmaları Olmak Üzere Nadir ve Değerli Eserler, Arşiv Belgeleri, Haritalar, Grafikler, Gravürler, Fotoğraflar ve Süreli Yayınlardan Oluşan Toplam 65.000 Eserin Bulunduğu Romanya Milli Kütüphanesine Ait Özel Koleksiyon Bölümündeki Dijitalleştirme Çalışmalarının Yapılması	
Hijyen Merkezi Projesi	Bükreş'te Beşinci Sektör Sosyal Yardımlar ve Çocuk Esirgeme Genel Müdürlüğü İşbirliğinde, İhtiyaç Sahibi	800 Kişilik Kapasite	

		Vatandaşların, Kimsesizlerin, Yaşlıların, Evsizlerin ve Öğrencilerin Yararlanabileceği Hijyen Merkezinin Hizmete Açılması	
2019	Romanya Eğitim Kapasitesinin Artırılması (40 Adet Türkçe Laboratuvarının Kurulması)	Romanya'nın Azınlıklara Sağladığı Önemli Haklardan Olan Ana Dilde Eğitim Fırsatından En Az Yararlanan Romanya Vatandaşları Olan Oğuz ve Tatar Türklerinden Oluşan Dobruca Ahalisine Türkçe Eğitimi Verilmesi	3.200 Öğrenci
	Mecidiye Hastanesi Poliklinik Bölümü Modernizasyonu Projesi	Mecidiye Hastanesinin Poliklinik Bölümünün Tadilatının Tamamlanarak Medikal Ekipman ile Donatılması	
2020	Mecidiye Hastanesine Ekipman Desteği	MR, Bilgisayarlı Tomografi, X-Ray Cihazı, 3 Adet Ultrason Cihazı, Endoskopi Kolonoskopi Cihazları ve 4000 m ² Üzerine Kurulu Polikliniklerin Modern Şartlarda Tüm Bölge Halkına Hizmet Verebilmesi İçin İhtiyaç Duyulan Diğer Tüm Son Teknoloji Ekipmanların TİKA Tarafından Sağlanması	
	Köstence'de Şiddet Mağduru Anne ve Çocuk Sığınma Evine Destek Projesi	Şiddete Maruz Kalmış Çocuklar ve Anneler Gibi Toplumun En Kırılgan Gruplarına Hizmet Veren Sığınma Evinin Hizmet Kalitesinin ve Kapasitesinin Artırılması	32 Kişi
	Korona Mücadelesine Destek Projesi	Korona ile Mücadele Kapsamında Girgiu İzvoarele'de Bulunan Sağlık Ocağının Tadil Edilerek Modern Ekipmanlar ile Donatılması	14.000 Dar Gelirli
	Türkçe Yayın Yapan Yerel Radyoya Destek Projesi	Türk ve Tatar Türkü Soydaşların Girişimleri ile Kurulan Radyo T Yayınlarının Daha Kaliteli Bir Şekilde Dinleyicilere Ulaştırılmasını Sağlamak Amacıyla Radyonun Teknik Ekipmanlarının Yenilenerek Ofislere Donanım Desteği Verilmesi	
	Romanya'nın Korona ile Mücadelesine Destek Projesi	65 Yaş Üstü ve İhtiyaç Sahibi Ailelere Gıda ve Temizlik Paketi Dağıtımının Gerçekleştirilmesi	1.500 Adet
	Kimsesiz Çocuklara Bayram Hediyesi	Kovid-19'la Mücadelede Karantina Sürecinden En Çok Etkilenen Kimsesiz Çocuklara ve Gençlere Ramazan Dolayısıyla Hediyeler Dağıtılması	100 Adet
	Romanya'daki Müslüman Topluma Destek Projesi	Romanya Müslümanları Müftülüğünün Kullanımına Tahsis Edilen 35.000 m ² Yüzölçümlü Arsanın Mezarlık Olarak Kullanılabilmesi İçin Yürütülen Projelendirme Çalışmaları Tamamlanarak, Yaklaşık İki Bin Kabir Kapasitesine Sahip Bir Mezarlığın Hizmete Sokulması	
	Engelimi Türkiye ile Aşıyorum Projesi	Bükreş'te İşitme Engelli Öğrencilere Yönelik Meslek Atölyesi ile Otistik Spektrum Bozuklukları Olan Çocuklar İçin Çok Duyulu Stimülasyon Odasının Kurulması	120 Adet
2021	Erenler Sofrası Ramazan Programı	Romanya'da İhtiyaç Sahibi Ailelere Gıda Dağıtımı Yapılması	2.000 Aileye 26 Tonluk Gıda Yardımı
2022	Hatay Mutfağı Kursu	Gheorghe Miron Costin Teknoloji Lisesi Bünyesinde Kurulan Gastronomi Laboratuvarında, Hatay Mutfağını Romanyalılara Tanıtmak Amacıyla Eğitim Düzenlenmesi	1000 Katılımcı
2023	Sürdürülebilir Türk Mutfağı: Atıksız, Geleneksel, Sağlıklı	21-27 Mayıs 2023 Tarihleri Arasında Her Yıl Kutlanan Türk Mutfağı Haftası Etkinliklerinin Gerçekleştirilmesi	500 Katılımcı
	Gastronomi Laboratuvarı Projesi	Köstence'de Bulunan Gheorghe Miron Costin Teknoloji Lisesi Bünyesinde Gastronomi Laboratuvarının Kurulması	400 Öğrenci

Şiddete Maruz Kalan Anne Çocuk Evi	Çocukların Daha İyi Fiziki Şartlarda Yetiştirilmesi ve Bu Evin Kapasitesinin Arttırılmasına Yönelik Bir Projenin Gerçekleştirilmesi	31 Kişi
Türk Dili Konferansı	Köstence Ovidius Üniversitesinde Bir Konferansın Düzenlenmesi	7 Ülkeden 70 Katılımcı

Kaynak: TİKA'nın 2014-2023 yılları arasındaki faaliyet raporları, performans gösterge raporları ve çevrim içi sayfalarında yer alan bilgilere istinaden yazar tarafından oluşturulmuştur.

Yunus Emre Enstitüsü

Romanya'da 2007 yılında hayata geçirilen Yunus Emre Enstitüsü kısa zamanda Türkiye'nin bu ülkedeki kültürel faaliyetlerinin amiral gemisi konumuna yükselmiştir. Bu kurum Romanya'daki faaliyetlerine 14 Kasım 2011 tarihinde Bükreş ve Köstence şubelerini eşzamanlı olarak açmak suretiyle başlamıştır.³⁹ Yunus Emre Enstitüsünün kurulmasından sadece dört yıl sonra Romanya'da faaliyete geçirilmesi bu ülkeye verilen önemi gözler önüne sermektedir. Yunus Emre Enstitüsünün en önemli varlık sebebi hiç kuşkusuz Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesidir. Ancak kurumun çevrim içi sayfasında Romanya'da Türkçe kurslarına katılan öğrenciler hakkında yer alan veriler yetersizdir. Diğer yandan alan çalışmasında Yunus Emre Enstitüsü yetkilileriyle yapılan görüşmelerde ise bilhassa kurslara katılan öğrencilerin sayıları hakkında talep edilen bilgiler verilmemiştir. Bu durumun iki temel nedeni bulunmaktadır. Birincisi söz konusu kurumun öğrenci sayıları hakkındaki istatistikleri muntazaman tutmamaları iken ikincisi de genelde "devlet sırrı" gibi bir bahanenin ardına sığınarak araştırmacılardan veri saklama işgüzarlığıdır. Gene de basın yayın organlarında söz konusu kurumun düzenlediği Türkçe kurslarına katılan öğrencilerin sayılarına dair bazı bilgilere erişmek mümkün olmuştur. Örneğin Köstence şubesinin 2015-2016 döneminde düzenlediği Türkçe kurslarına 270 kişi katılmıştır.⁴⁰ Diğer yandan 2007-2017 döneminde Romanya'da bulunan Yunus Emre Enstitüleri 7.500 Rumen vatandaşına yüz yüze, 3.500 kursiyere ise çevrim içi ortamda Türkçe dersleri vermiştir. Ayrıca 2021 yılı itibarıyla sadece Yunus Emre Enstitüsünün Bükreş şubesinde 3.700 kişi yüz yüze Türkçe öğrenme imkânına sahip olmuştur. Gene Köstence Yunus Emre Türk Kültür Merkezi'nin düzenlediği Türkçe dil kurslarına yüz yüze ve çevrim içi olarak 2016-2021 yılları arasında 2.300 kişi katılmıştır.⁴¹ Yunus Emre Enstitüsünde Avrupa Ortak Dil Referansı Çerçevesine uygun şekilde A1'den C2'ye kadar olan seviyelerde Türkçe kursları düzenlenmektedir. Belli bir seviyedeki kurs toplam 72 saat sürmektedir. Kurların ücretleri yapılaş şekline göre 600 (yüz yüze) ile 500 (çevrim içi) ley arasında değişmektedir. Ayrıca ders kitapları ve diğer malzemeler için kur başına 150 ley talep edilmektedir. Normal günlük Türkçe kurslarının yanı sıra "İş Türkçesi", "Çocuklara Yönelik Türkçe", "Edebi Çeviri", "Basın ve Medya Türkçesi" gibi özel amaçlı kurslar da tertiplemektedir.⁴²

Yunus Emre Enstitüsü Türkçeyi öğretmek amacıyla hiçbir fırsatı kaçırmamaya gayret etmektedir. Diğer bir ifadeyle toplumun tüm kesimlerine söz konusu dilin

³⁹Köstence ve Bükreş'e Kültür Merkezi, TRT Haber, 12 Kasım 2011, <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/kostence-ve-bukrese-kultur-merkezi-16074.html>, (28.10.2023).

⁴⁰ Asan, Sorina, "Romanya'da kurulan merkezlerimiz kökleri tarihe dayanan Türkiye ile Romanya arasındaki ilişkileri yakın diyalog ve dostluk" Haksess, Kasım, Sayı: 255, 2016, ss.14- 15, <https://rdtb.ro/haksess/pdf/noi2016.pdf>, (27.12.2024).

⁴¹ N-Am Venit Cu Rău În Gând, Cı-Am Venit Cu Drag În Gând", Söz Media, <https://www.sozmedia.ro/n-am-venit-cu-rau-in-gand-ci-am-venit-cu-drag-in-gand/#>, (26.12.2024).

⁴² Türkçe Öğretimi, Yunus Emre Enstitüsü, <https://www.yee.org.tr/turkce/turkce-ogretimi>, (24.12.2024) ve İncep cursive fizice și on-line de limba turca, Yunus Emre Enstitüsü, <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScDRRmzvDbkk16bzKNbRCD3unYZgGt9yz6kE7IwJcRwSxNBxg/viewform>, (24.12.2024).

öğretilmesine büyük önem verilmektedir. Söz gelimi 1 Mart 2021 tarihinde başlatılan “Kamu Çalışanlarına Yönelik Türkçe Öğretimi Projesi” buna örnek olarak verilebilir ki bu kapsamda başta Rumen diplomatlar olmak üzere üst düzey kamu görevlileri ve kolluk kuvvetlerine farklı seviyelerde Türkçe dersleri verilmiştir. 30 Mayıs 2024 tarihi itibarıyla bu kurslara katılan 5.500’den fazla kamu görevlisi sertifika almaya hak kazanmıştır.⁴³ Kursiyerler arasında farklı rütbelere Rumen askerlerin yer aldıkları dikkatlerden kaçmamaktadır. Örneğin 14 Haziran 2023 tarihinde gerçekleştirilen sertifika töreninde 1.000’den fazla subayın Türkçe kurslarına katıldıkları ifade edilmiştir.⁴⁴

Diğer yandan Yunus Emre Enstitüsü Romanya’daki eğitim kurumlarıyla iş birliği yapmak suretiyle de Türkçe öğretimine katkı sunmaya çalışmaktadır. Söz gelimi Köstence İlçe Okul Müfettişliği ile 4 Şubat 2013 tarihinde imzalanan iş birliği protokolü uyarınca 2021 yılına kadar 900 lise öğrencisine seçmeli dersler kapsamında Türkçe öğretilmiştir. Bu politika zamanla geliştirilerek Türkçenin geniş kitlelere öğretilmesi amacıyla ilkin Bosna-Hersek’te başarıyla uygulanan “Tercihim Türkçe Projesi” Romanya’da da hayata geçirilmiştir.⁴⁵ Bu proje ilk önce 2023-2024 eğitim öğretim yılında Bükreş’te bulunan altı pilot okulda (Dante Alighieri Lisesi ve Titu Maiorescu Ortaokulu, Adrian Paunescu Ortaokulu, Sfantul Andrei Ortaokulu, Uruguay Ortaokulu ve 103 Numaralı Ortaokul) başlatılmıştır. Söz konusu eğitim-öğretim döneminde 442 Rumen öğrenci Türkçeyi ikinci yabancı dil olarak seçerek haftada iki saat başlangıç düzeyinde düzenlenen kurslara katılmıştır.⁴⁶ Daha sonra imzalanan protokoller uyarınca Bükreş’teki 16 ortaöğretim okulu daha Tercihim Türkçe projesi kapsamına alınmıştır. Bu minvalde 2024-2025 eğitim öğretim yılında 1.000’e yakın öğrenci Türkçeyi seçmeli ders olarak almıştır.⁴⁷

Bu genel girişin ardından aşağıda Yunus Emre Enstitüsünün Rumenler arasındaki bilinirliğinden bahsedildikten sonra sırasıyla bu kurumun Bükreş ve Köstence şubelerinin gerçekleştirdikleri faaliyetler ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu minvalde daha somut olarak ifade etmek gerekirse Romanya Yunus Emre Enstitüsü 2015 yılından itibaren bu ülkede onlarca etkinliğe imza atmıştır (bk. Tablo 6 ve 7).

Yunus Emre Enstitüsünün, Bükreş ve Köstence gibi şehirlerde tanınırlığı oldukça yüksektir. Bu kurum da tıpkı TİKA’da olduğu gibi bilhassa seçkinler, akademisyenler ve

⁴³ Ayrıntılı bilgi için bk. Yunus Emre Enstitüsü Sertifika töreni düzenledi, Gazete Balkan Romanya, 15 Eylül 2024, <https://gazetebalkan.ro/2024/09/15/yunus-emre-enstitusu-sertifika-toreni-duzenledi/>, (02.01.2025), Rumen askerler Türkçe sertifikalarını aldılar, Gazete Balkan Romanya, 14 Haziran 2023, <https://gazetebalkan.ro/2023/06/14/rumen-askerler-turkce-sertifikalarini-aldilar/>, (02.01.2025), Yunus Emre Enstitüsü Bükreş’te 3 binden fazla kamu görevlisine Türkçe öğretti, Haberler.com, 13 Eylül 2022, <https://www.haberler.com/guncel/yunus-emre-enstitusu-bukres-te-3-binden-fazla-kamu-15273335-haberi/>, (02.01.2025), Yunus Emre Enstitüsü, Romanya’da Türk kültürünün tanıtılmasında aktif rol üstleniyor, Haber 1, 20 Mayıs 2024, <https://www.haber1.com/guncel/yunus-emre-enstitusu-romanyada-turk-kulturunun-tanitilmasinda-aktif-rol-ustleniyor/>, (02.01.2025), Bükreş’te 3 Binden Fazla Kamu Görevlisi Türkçe Öğrendi, Yunus Emre Enstitüsü, 14 Eylül 2022, <https://www.yee.org.tr/tr/haber/bukreste-3-binden-fazla-kamu-gorevlisi-turkce-ogrendi/>, (02.01.2025) ve Türkiye - Romanya İlişkilerinde ve Ülke Tanıtımında Yunus Emre Enstitüsünün Rolü, Hayat, 30 Mayıs 2024, <https://www.hayat.ro/haber/turkiye-romanya-iliskilerinde-ve-ulke-tanitiminda-yunus-emre-enstitusunun-rolu-6077.html>, (02.01.2025).

⁴⁴ <https://gazetebalkan.ro/2023/06/14/rumen-askerler-turkce-sertifikalarini-aldilar/>, (02.01.2025),

⁴⁵ Bu konuda bk. Tercihim Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü, <https://www.yee.org.tr/tr/turkce/tercihim-turkce/>, (30.12.2024).

⁴⁶ YEE’nin Projesiyle Türkçe, Romanya’da Seçmeli Ders Oldu, Yunus Emre Enstitüsü, 1 Mart 2024, <https://www.yee.org.tr/tr/haber/yeenin-projesiyle-turkce-romanyada-secmeli-ders-oldu/>, (27.12.2024) ve Tercihim Türkçe Projesi’ ilgi görüyor, Akit, 21 Mayıs 2024, <https://www.yeniakit.com.tr/haber/tercihim-turkce-projesi-ilgi-goruyor-1854826.html>, (27.12.2024).

⁴⁷ Tercihim Türkçe Projesi ders başı yaptı, Gazete Balkan Romanya, 7 Ekim 2024, <https://gazetebalkan.ro/2024/10/07/tercihim-turkce-projesi-ders-basi-yapti/>, (28.12.2024).

bürokratlardan rağbet görmektedir. Romanya'nın kuzey doğusunda ve güneybatısında yapılan alan çalışmasında bu bölgelerde bulunan şehir ve kasabalarda Yunus Emre Enstitüsünün faaliyetleri hakkında bilgi sahibi olan kimselere rastlanılmamıştır. Hatta bu coğrafyalarda yükseköğretim görmüş bireyler arasında bile söz konusu kurumun tanınırlığı oldukça zayıftır. Buna karşılık Romanya'nın turizm beldeleri olan Sibiu, Braşov, Sighişoara, Yaş ve Kalaşvor gibi şehirlerinde Yunus Emre Enstitüsünün tanınırlığı bölgeye gelen Türk turistler yüzünden artmıştır. Çünkü hizmet sektöründe faaliyetler yürüten Rumenler, Türk turistlerle kendi anadillerinde iletişim kurmak amacıyla Türkçe öğrenmek istediklerinden Yunus Emre Enstitüsünden haberdar olmuşlardır. Diğer yandan bazen Romanya'da siyasette yüksek makamlara kadar ulaşmış kişilerin Yunus Emre Enstitüsünde eğitim gördükleri bilinmektedir. Örneğin Romanya'nın eski başbakanlarından Victor Viorel Ponta (2012-2015) Yunus Emre Enstitüsünde Türkçe öğrenmiştir.⁴⁸

Tablo 6: Romanya Yunus Emre Enstitüsünün Bükreş Şubesinin Faaliyetleri

Tarih	Etkinlik Adı	Türü	Destekleyen Kurumlar	Katılımcı Sayısı
04.05.2015	Son Mektup	Film Gösterimi	Bükreş Büyükelçiliği, UKİD Uluslararası Kalkınma İşbirliği Derneği ve Anchor Grup	1.250
17-22.02.2015	Türk Film Günleri	Film Gösterimi	Bükreş Köylüler Müzesi	2.750
09.05.2015	Avrupa Film Festivaline “Uzak İhtimal” ve “Kelebeğin Rüyası” ile Katılım	Film Gösterimi	Avrupa Kültür Enstitüleri ve Romanya Sinemaseverler Birliği	700
12.06.2015	Türk Halk Müziği Rüzgârı	Konser	Edirne Valiliği	150
16.09.2015	Opera Gecesi	Konser	Tinerimea Român?” Millî Kültür Merkezi	100
09.10.2015	Avrupa Edebiyat Gecesi	Edebiyat Söyleşisi	Avrupa Ulusal Kültür Merkezleri Birliği	50
25.10.2025	‘Unicorn’ Turnesi	Konser	Anton Pann Müzik Topluluğu	800
25.10.2015	Türk Kültür Gecesi	Kültür-Tanıtım	-----	200
09-20.11.2015	Türkiye	Resim Sergisi	Friedrich Schiller Kültür Evi	750
18-22.11.2015	Çay ve Kahve Festivali”	Tanıtım Günleri	-----	5.000
16.12.2015	Melike Roman’dan Türk Hikâyeciliği Konferansı	Konferans	-----	75
03-24.02.2016	Deveran Aralığı	Resim Sergisi	-----	1.500
22.02.2016	Geleneksel Meyve Sabunu ve İpek Kozası Atölyesi	Geleneksel El Sanatları	Edirne Halk Eğitim Merkezi	50
16.03.2016	Türkçe Konuşuyorum, İş Buluyorum	Seminer	Bükreş Büyükelçiliği, Ticaret Müşavirliği, Türk İş Adamları Derneği ve Bükreş Üniversitesi Türkoloji Bölümü	75
13.04.2016	Tuluyhan Uğurlu Konseri	Konser	Bükreş Türkiye Büyükelçiliği, Türk İşadamları Derneği, Majestic Ramada	500

⁴⁸ 14-28 Ağustos 2023 tarihleri arasında Romanya’da yapılan alan araştırması.

			Oteli ve Türk Hava Yolları	
27.03-04.04.2016	Geleneksel Türk Börekleri Kursu	Gastronomi	Bükreş Türkiye Büyükelçiliği	11
07.05.2016	20. Avrupa Film Festivali'ne "Sivas" Filmi ile Katılım	Film Gösterimi	Avrupa Kültür Enstitüleri ve Romanya Sinemaseverleri Birliği	200
09-18.05.2016	Eli Belinde	Seramik Kursu	İstanbul Dimitrie Cantemir Romen Kültür Merkezi, İstanbul Üniversitesi ve Bükreş Ulusal Sanat Üniversitesi	500
30.01-03.02.2017	Geleneksel Meyve Sabunu, İpek Kozası ve Tezhip Atölyesi	Geleneksel El Sanatları	Edirne Halk Eğitim Merkezi	25
01-20.02.2017	Altaylar'dan Balkanlar'a Türk Dünyası	Resim Sergisi	Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı (TÜRKSÖY) ve Bükreş Türkiye Büyükelçiliği	1.000
27.03.2017	Nevruz Konseri	Konser	TÜRKSÖY	500
19.03-16.04.2017	Geleneksel Türk Yemekleri	Gastronomi	-----	16
24.04.2017	Çocuk Festivali	23 Nisan Ulusal Egemenli ve Çocuk Bayramı Etkinliği	Bükreş Büyükelçiliği, Avrupa Gönülleri Hizmeti	500
09.05.2017	Avrupa Film Festivali'ne 'Kalender Soğuşu' Filmi ile Katılım	Film Gösterimi	Avrupa Kültür Enstitüleri ve Romanya Sinemaseverleri Birliği	100
14.06.2017	İstanbul'dan Kesitler: Ramazan Ayında Gayrimüslimler	Konferans	Bükreş Üniversitesi	50
15.05-10.06.2017	Kültür Tanıtımı Haftası	Tanıtım	-----	200
25-28.09.2017	12. Uluslararası Büyük Türk Dili Kurultayı	Sempozyum	Bilkent Üniversitesi, Türkiye - Azerbaycan Dostluk İşbirliği Dayanışma Vakfı ve Bükreş Üniversitesi	500
2.11.2017	Bir Türkologun Hayatı Konferansı	Konferans	Bükreş Üniversitesi	75
8.11.2017	Golden Horn Brass Konseri	Konser	T.C. Bükreş Büyükelçiliği, Türk Hava Yolları ve Anchor Group	1.000
1.12.2017	Zümrüd-ü Anka	Konser	T.C. Cumhurbaşkanlığı	2.000
25.02-01.04.2018	Geleneksel Türk Yemekleri Kursu	Gastronomi	Bükreş Büyükelçiliği	13
12.05.2018	Avrupa Film Festivali'ne "Sarı Sıcak" Filmi ile Katılım	Film Gösterimi	Avrupa Kültür Enstitüleri ve Romanya Sinemaseverleri Birliği	250
04.04-24.05.2018	Türk Kültürü Tanıtım Günleri	Tanıtım	-----	200
26.06.2018	Adakale	Konferans ve Fotoğraf Sergisi	Bükreş Üniversitesi	250
10.10.2018	"Romanya'nın Eski Krallığı'nda Osmanlı Tebaası ve Diplomatlar"	Kitap Tanıtımı	Bükreş Üniversitesi	100

19-24.10.2018	Avrupa Edebiyat Ayı	Kültür, Sanat, Konferans	EUNIC	500
26-29.11.2018	Türk Filmleri Haftası	Film Gösterimi	Türkiye Cumhuriyeti Kültür Bakanlığı ve Beşinci Sektör Belediyesi	3.000
10.12.2018	Yıl Sonu Kermesi	Tanıtım	Uluslararası Kadın Derneği	500
10.01-15.06.2019	Öteki Okul	Öğrenci-Öğretmen İlişkisini Geliştirme	-----	1.000
21.02.2019	Çeşitlilik İçinde Birlik	Türk Dili Tanımı	Beşinci Sektör Belediyesi	500
08.03.2019	Dünya Kadınlar Günü Kutlaması	Kutlama	TİAD ve Ramada Majestic Hotel	100
18.03.2019	İstiklal Marşı'nın Kabulü ve Çanakkale Şehitlerini Anma Programı Düzenlendi	Anma ve Konferans	Bükrüş Büyükelçiliği	100
03-07.04.2019	Türkiye Haftası	Söyleşiler, Sergiler, Film Gösterimi, Konser ve Atölye Çalışmaları	T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk İş Adamları Derneği, Romanya Kültür Bakanlığı, GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı, Türk Hava Yolları, Anchor Grup, Gastronomi Turizmi Derneği	5.000
22.04.2019	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı Söyleşisi	Söyleşi	-----	50
31.07.2019	'Kazakistan Tattimbet Halk Çalgıları Orkestrası'	Konser	TÜRKSOY, Türkiye T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, T.C. Bükrüş Büyükelçiliği, Romanya Azerbaycan Büyükelçiliği, Romanya Kazakistan Büyükelçiliği ve Romanya Türkmenistan Büyükelçiliği	1.000
25-29.09.2019	Asya Filmleri Festivali	Film Gösterimi	-----	5.000
12.10.2019	Kültür Merkezi Tanıtım Günü	Tanıtım	-----	1000
27.10.2019	Kardeş Kıyıları: İstanbul'da Yaşayan Başarılı Rumen Sanatçılar	Sergi ve Konser	İstanbul Sanat Derneği	500
30.10.2019	Türkiye Günü	Fotoğraf Sergisi, Konser ve Dans Gösterisi	TİKA, Maarif Vakfı, THY ve TİAD	2.500
19-22.11.2019	Türk Filmleri Haftası	Film Gösterimi	Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Beşinci Sektör Belediyesi	5.000
06.12.2019	Göbeklitepe Sergi ve Konferansı	Fotoğraf Sergisi ve Konferans	Romanya Kültür Bakanlığı Timiş Kültür Merkezi	750
13.12.2019	Türk Şiirinin Son Ustaları Konferansı	Konferans	-----	40
18.02.2020	Zaman İçinde Tuna	Fotoğraf Sergisi	Macar Kültür Merkezi, Türkiye Avrupa Vakfı ve Kalem Ajans	500
19.02.2020	Tuna Nehrine Öyküler	Kitap Tanıtımı	-----	500
30.06.2020	Koronavirüs Sonrası	Resim	-----	35.000

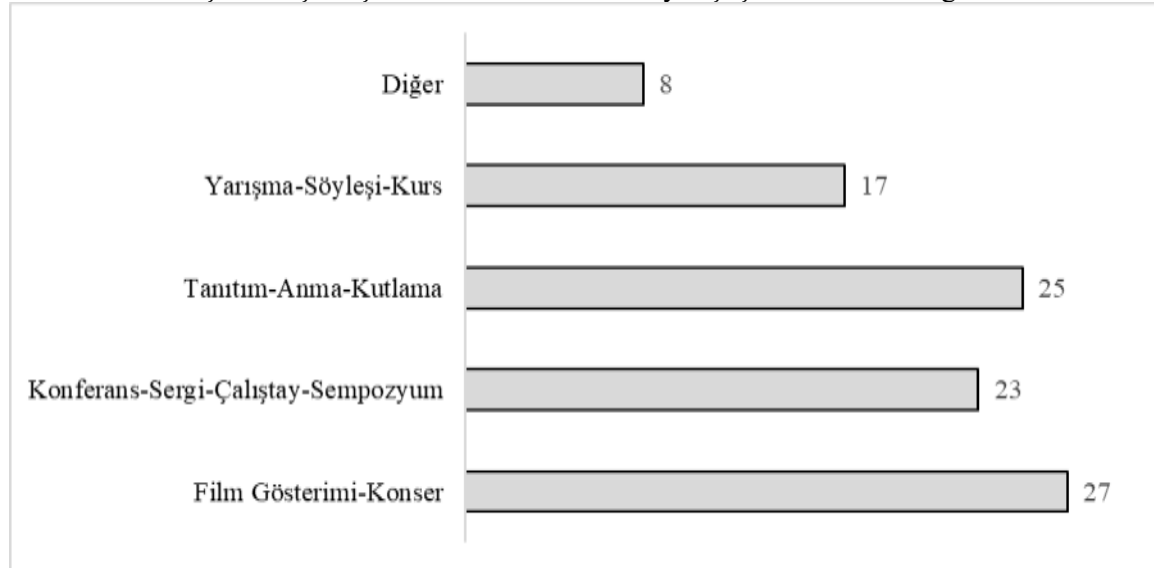
	Toplum Hayatı	Yarışması		
15.07.2020	15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü Anma Programı	Anma	Maarif Vakfı Romanya Müdürlüğü	250
22.07.2020	Köy Sokaklarında Yaz	Türk Ebru Sanatı Tanıtımı	Dimitrie Gusti Milli Köy Müzesi	-
30.07.2020	Av Mevsimi	Film Gösterimi	Bükreş Belediyesi Creart - Sanat ve Gelenek Yaratma Merkezi	100
20.08.2020	Bütün Saadetler Mümkün	Film Gösterimi	Bükreş Belediyesi Creart - Sanat ve Gelenek Yaratma Merkezi	100
03.09.2020	Paranın Kokusu	Film Gösterimi	Bükreş Belediyesi Creart - Sanat ve Gelenek Yaratma Merkezi	100
13.11.2020	'Türkiye-Romanya Ortak Kültürel Ögeleri/Değerleri'	Resim Yarışması Çevrim İçi	Türkiye Cumhuriyeti Bükreş Büyükelçiliği	26.523 oy
20.05.2021	Türkiye'de UNESCO Dünya Mirası ve Göbeklitepe Dünyanın İlk Tapınağı	Konferans ve Fotoğraf Sergisi	Argeş Müzesi	500
07.07.2021	Bil Kazan	Bilgi Yarışması	Türk Hava Yolları	1.000
15.07.2021	15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü Anma Programı	Anma	TİKA	50
28.09.2021	Türk Film Gecesi	Film Gösterimi	Cluj Babeş Bolyai Üniversitesi Türkoloji Enstitüsü, Turkish Multicultural Business Consortium	100
26.09.2021	Türk Dili Bayramı	Kutlama	-----	-
28.09.2021	Gelin Tanış Olalım	Geleneksel Türk Spor, Giysileri, Mutfağı ve Sanatları	-----	1.000
23.12.2021	Yunus Emre	Söyleşi, Müzik ve Şiir	-----	250
10.02.2022	Türk Pasaportu	Belgesel Gösterimi	T.C. Bükreş Büyükelçiliği	100
29-30.01.2022	Dijital Çağda Medya Okuryazarlığı ve Türkçe Çalıştayı	Çalıştay	Radio ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK)	300
30.03.2022	Ebru Sanatı Kursu	Geleneksel El Sanatları	-----	100
20.05.2022	Avenor Koleji'nde Türk Kültürü Tanıtımı	Tanıtım	-----	250
21-27.05.2022	Türk Mutfağı Haftası	Gastronomi	Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı	300
26-29.05.2022	Transilvanya Lale Festivali	Kültür, Sanat, Konferans ve Tanıtım	TİKA ve Türk İş Adamları Derneği ve Turkish Multicultural Business Consortium	1.000
03.06.2022	Türkçe ve Çocuk Şenliği	Kutlama	-----	300
09.06.2022	Gelin Tanış Olalım	Türk Okçuluğu ve Ebru Sanatı Tanıtımı	Bükreş Büyükelçiliği	200
15.07.2022	Romanya'da 15	Anma	Bükreş Büyükelçiliği ve Uluslararası	150

	Temmuz Milli Birlik ve Demokrasi Günü		Maarif Okulu	
21.07.2022	Yetim ve Mülteci Çocuklar	Türk Kültürü Tanıtma	Fundația Inocenți Romanian Children's Relief	100
22.07.2022	Rumen Çocuklar Türk Kültürünü Yunus Emre Enstitüsünden Öğreniyor	Türk Kültürü Tanıtma	Dimitri Gusti Köy Müzesi	100
30.08.2022	Büyük Taarruz'un 100. Yıldönümü	Kutlama	Bükreş Askeri Ataşeliği ve Türk Hava Yolları ve Anchor Grup	5.000
19.09.2022	Ertuğrul 1890	Film Gösterimi	-----	100
26.09.2022	Türk Dil Bayramı	Kutlama		500
14.11.2022	Kültür Çeşitliliği Festivali	Sergi, Yarışma ve Söyleşi	Romanya Başbakanlığı ve Beşinci Sektör Belediyesi	600

Kaynak: Eserin müellifi tarafından faaliyet raporları, kurumun çevrim içi sayfaları, sosyal medya hesapları, broşürler, kitapçıklar, afişler ve yerel gazetelerden derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 6 incelendiğinde Yunus Emre Enstitüsünün 2015-2022 yılları arasında Bükreş'te toplam 83 etkinliğin yapılmasına katkı sunduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu faaliyetlerin 61'inde çeşitli kuruluşlardan destek alındığı geri kalanların ise araştırmaya konu olan kurum tarafından tek başına finanse edildiği tespit edilmiştir. Yapılan etkinliklere toplamda 123.053 kişi iştirak etmiştir.

Grafik 1: Bükreş'te Gerçekleştirilen Etkinliklerin Faaliyet Çeşitlerine Göre Dağılımı

Kaynak: Eserin müellifi tarafından Tablo 4'te yer alan etkinliklerin sayısal ifadeleri temel alınarak oluşturulmuştur.

Grafik 1'de Yunus Emre Enstitüsünün Bükreş'te gerçekleştirmiş olduğu etkinliklerin faaliyet çeşitlerine göre sınıflandırılması sonucu elde edilen oranlar görülmektedir. Daha önce adı geçen etkinliklerin bazılarında birden fazla faaliyet gerçekleştirilmiştir. Yani başka bir ifade ile 83 etkinlikte 104 faaliyete imza atılmıştır. Çalışmaya konu olan faaliyetlerin oransal dağılımı en çoktan en aza doğru; “film gösterileri ve konserler” (%27), “tanıtım-anma-kutlama” (%25), “konferans-sergi-çalıştay-sempozyum” (%23), “yarışma-söyleşi-kurs” (%17) ve “diğer” (%8) şeklinde sıralanabilir.

Yunus Emre Enstitüsünün Köstence şubesi 2015-2022 döneminde 65 etkinlik yapmış, bunların 46'sını çeşitli kuruluşların desteği ve iş birliği ile hayata geçirmiştir.

Tablo 7: Romanya Yunus Emre Enstitüsünün Köstence Şubesinin Faaliyetleri

Tarih	Etkinlik Adı	Türü	Destekçiler	Katılımcı Sayısı
21.03.2015	Nevruz	Kutlama	Köstence Başkonsolosluğu, Edirne Valiliği, Edirne Halk Eğitim Merkezi/Akşam Sanat Okulu ve Romanya Demokrat Türk Birliği'	1.000
30.04.2015	Geleneksel Türkçe Şiir Okuma Yarışması	Şiir Okuma Yarışması	Köstence İl Eğitim Müfettişliği ve Köstence Başkonsolosluğu	250
05-08.05.2015	Tarihten Günümüze Türk Kadını	Söyleşi-Sergi	Dobruca Türk İş Adamları Derneği, Köstence Başkonsolosluğu	2.000
28.05.2015	Sultan Kıyafetleri Defilesi	Defile	Köstence Başkonsolosluğu, Asociaua de Promovare Litoral-Delta Dunarii (Turizm Derneği), Bursa Valiliği, Dobruca Türk İş Adamları Derneği, Romanya Müslüman Tatar Türkleri Demokrat Birliği ve Romanya Demokrat Türk Birliği	450
11.05.2015	Tarihte Türkiye - Romanya İlişkileri	Konferans	Köstence Başkonsolosluğu	100
9.06.2015	Papatyalar	Şiir Dinletisi	Köstence Başkonsolosluğu ve Mecidiye Kemal Atatürk Ulusal Koleji	100
13-19.06.2015	Ustadan Çırağa - Türkiye'den Balkanlar'a Sanatın Yolculuğu"	Ebru Sergisi	Halkbank	1.000
13.06.2015	Türk Halk Müziği Rüzgârı	Konser	Köstence Başkonsolosluğu, Edirne Valiliği, Regina Maria Köstence Ulusal Sanat Koleji ve Edirne Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu	250
24.07.2015	Uzak İhtimal	Film Gösterimi	-----	150
16.09.2015	Tarihe Müzikal Bir Yolculuk	Konser	-----	1.000
29.09.2015	Opera Gecesi	Konferans	Köstence Başkonsolosluğu ve Köstence Regina Maria Ulusal Sanat Koleji	500
1-21.10.2015	Gönül Köprüleri Sanatla Kuruluyor	Resim Sergisi	-----	1.000
17-19.03.2016	Türk Filmi Günleri	Film Gösterimi	-----	3.000
18-22.04.2016	Köstence'de Türk Kültürü Tanıtım Haftası	Tanıtım	Scoala Altfel	580
12.05.2016	Uzun Hikâye	Film Gösterimi	Köstence Başkonsolosluğu	500
23-29.05.2016	Türk Dünyası Renkleri	Resim Sergisi	TÜRKSOY ve Köstence Başkonsolosluğu	2.000
06.06.2016	5. İhlamlar Çiçek Açtığı Zaman Şiir Gecesi	Şiir Dinletisi	Köstence Başkonsolosluğu	50
22.06.2016	Evlıya Çelebi ve Ölümsüzlük Suyu	Film Gösterimi	Köstence Başkonsolosluğu, Köstence İl Eğitim Müfettişliği ve	200

			Mecidiye Kemal Atatürk Ulusal Koleji	
15.08.2016	Unutursam Fısılda	Film Gösterimi	-----	1.000
03.09.2016	V. Sarı Saltuk Buluşması	Kültür, Sanat, Tanıtım	Uluslararası Kalkınma ve İşbirliği Derneği (UKİD) tarafından, Dobruca Türk İşadamları Derneği (TİAD)	3.000
24.09.2016	Mehter Takımı Konseri	Konser	Köstence Başkonsolosluğu, İstanbul Büyük Şehir Belediyesi, Türk Hava Yolları ve Dobruca Türk İşadamları Derneği	1.500
29.10.2016	Tuna Boylarında Balkan Ezgileri	Konser	Köstence Başkonsolosluğu, TRT, Theodor Kültür Merkezi, THY, Dobruca Türk İşadamları Derneği ve Köstence İl Eğitim Müfettişliği	500
20.12.2016	2. Dünya Savaşından sonra Romanya'daki Türk-Tatar Toplumunu	Konferans	Köstence Başkonsolosluğu ve Köstence Ovidius Üniversitesi	100
23-28.01.2017	Geleneksel Meyve Sabunu ve Kıryama Atölyeleri	Geleneksel El Sanatları Kursu	Köstence Başkonsolosluğu, Edirne Halk Eğitim Merkezi ve Akşam Sanat Okulu	50
20.02.2017	Yunus Emre ve Mihai Eminescu	Panel	Köstence Başkonsolosluğu, Dobruca Türk İş Adamları Derneği, Köstence Ulusal Tarih ve Arkeoloji Müzesi	50
15-17.05.2017	Türk Filmi Günleri”	Film Gösterimi	Köstence Başkonsolosluğu	2.500
25.03.2017	Nevruz	Kutlama ve Konser	TÜRKSOY, Azerbaycan, Kazakistan, Türkiye ve Türkmenistan Büyükelçilikleri	1.000
25.05.2017	Doğu Ekspresi	Konferans	Köstence Başkonsolosluğu	100
15-17.09.2017	VI. Sarı Saltuk Buluşmaları	Kültür, Sanat, Tanıtım	KID, TIAD ve Romanya Müslümanları Müftülüğü	5.000
12 ve 14.10.2017	Türk Halk Müziği Topluluğu Konseri	Konser	İ.B.B. Orkestralar Müdürlüğü	2.000
11.05.2018	Dağı Delen Irmak – Kemal H. Karpat	Konferans	Babeş -Bolyai Üniversitesi	100
15.07.2018	15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü	Anma ve Fotoğraf Sergisi	-----	100
29.09.2018	Aşure İkrâmı	Tanıtım, Gastronomi	Romanya Müslümanları Müftülüğü, T.C. Köstence Başkonsolosluğu Din Hizmetleri Ataşeliği ve Dobruca Türk İş Adamları Derneği	2.000
26.10.2018	Dostluk Konseri	Konser	Türk Hava Yolları, Köstence "Oleg Danovski" Opera ve Balesi ve İzmir Devlet Opera ve Balesi	1.000
05.12.2018	Rüyadaki Hafıza	Kitap Tanıtımı	-----	25
15.01.2019	Dahi Şair Mihai Eminescu	Konferans ve Anma	-----	20
19.03.2019	Fotoğraflarla Çanakkale Savaşı ve Şehitlik Ruhunu	Anma ve Fotoğraf Sergisi	-----	50
20-22.03.2019	Türk Filmi Günleri	Film Gösterimi	Köstence Başkonsolosluğu	5.000
08.04.2019	Osmanlı İmparatorluğu'ndan Romanya Krallığı'na:	Konferans	Ovidius Üniversitesi	50

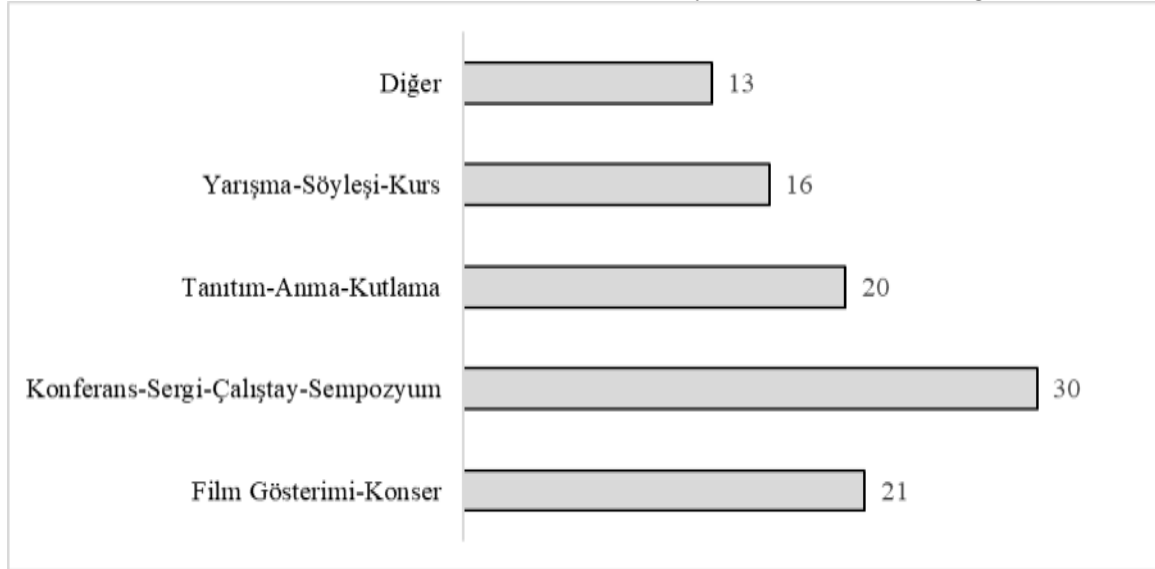
	Dobruca: Yönetim, Algılar ve İkili İlişkiler (1878-1918)			
15.04.2019	105. Doğum Yılında Orhan Veli	Söyleşi	-----	25
22.06.2019	"6. Geleneksel Türkçe Şiir Okuma Yarışması	Şiir Okuma Yarışması	Köstence İl Eğitim Müfettişliği	300
15.07.2019	15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü	Anma ve Fotoğraf Sergisi	Köstence Başkonsoloslugu ve Köstence Başkonsoloslugu Din Hizmetleri Ataşeliği	100
22.07.2019	Tulça Çeşitliliğin Temeli	Kültür, Sanat ve Tanıtım	Avrupa Çeşitlilik Merkezi Derneği	250
31.07.2019	Dilden Dile Gönülden Gönüle 10. Yıl Coşkusu	Konser	TÜRKSOY	1.000
2.10.2019	3. Türkiye-Romanya Matematik Konferansı	Konferans	Ovidius Üniversitesi	75
27-30.09.2019	Cluj'da Türk Rüzgârı	Konferans, Film Gösterimi ve Tanıtım	Babeş Bolyai Üniversitesi Türkoloji Enstitüsü ve Cluj Belediyesi	-
09.10.2019	Göbeklitepe Dünyanın İlk Tapınağı	Konferans ve Resim Sergisi	Köstence Ulusal Tarih ve Arkeoloji Müzesi	250
21.10.2021	Dünya Edebiyatında Evrenselliğin İki Simgesi: Yunus Emre ve Mihai Eminescu	Konferans	Ioan N. Roman İl Kütüphanesi	75
29.06.2021	Köstence Yunus Emre Enstitüsünde Edebiyatseverler	Kitap Tanıtımı	Romanya Yazarlar Birliği Dobruca Şubesi, Ex Ponto Yayınevi ve Colorama Yayınevi	25
8.12.2021	7. Geleneksel Türkçe Şiir Okuma Yarışması	Şiir Okuma Yarışması	Köstence İl Eğitim Müfettişliği	60
02.03.2022	Köstence'de Tatar Çocuklardan Halk Oyunları Gösterisi	Halkoyunları Gösterisi	Romanya Müslüman Tatar Türkleri Demokrat Birliği	25
14.03.2022	Köstence'de Geleneksel Rumen Enstrümanlarıyla İstiklal Marşı	İstiklal Marşı'nın Kabulü	-----	-
04-08.04.2022	Ahşap ve Seramik Üzerine Boyama Atölyesi	Geleneksel El Sanatları Kursu	-----	20
2-17.04.2022	Çocuklar için Ebru Atölyesi	Geleneksel El Sanatları Kursu	-----	50
24.05.2022	Romanya'da Türkçeye Adanmış Bir Ömür. Şair Emel Emin. Hayatı, Şairliği ve Bütün Şiirleri	Söyleşi	-----	30
28.05.2022	8. Geleneksel Türkçe Şiir Okuma Yarışması	Şiir Okuma Yarışması	Köstence İl Eğitim Müfettişliği	50
31.05.2022	Romanya'daki Türk-Tatar Toplumunu ve Türkiye'ye Göçleri (1918-1941)	Konferans	Ovidius Üniversitesi	300
01.06.2022	Uçurtma ve Çocuk Şenliği	Çocuk Şenliği	-----	100
2-5.06.2022	Eğiticilerin Eğitimi Programı	Öğretmenlere Hizmet İçi Eğitim	-----	75
05.06.2022	Türk Kültüründe Lokum ve Kolonya”	Konferans	-----	50
16.06.2022	Bir Deniz, İki Ülke	Resim Yarışması	Köstence İl Eğitim Başmüfettişliği	70

15.07.2022	15 Temmuz Demokrasi ve Milli Birlik Günü	Anma ve Fotoğraf Sergisi	Köstence Başkonsolosluğu	150
01.09.2022	Açık Hava Tiyatrosu'nda Türk Filmi Günleri	Film Gösterimi	Tekirgöl Belediyesi	2.000
14.11.2022	Muhabet İkliminin Sahipleri Hoca Ahmet Yesevi'den Sarı Saltuk'a	Konferans	-----	100
01-12.11.2022	Çocuklar için Ebru Sanatı Atölyesi	Geleneksel El Sanatları Kursu	-----	200

Kaynak: Eserin müellifi tarafından faaliyet raporları, kurumun çevrim içi sayfaları, sosyal medya hesapları, broşürler, kitapçıklar, afişler ve yerel gazetelerden derlenerek oluşturulmuştur.

Tablo 7’de Yunus Emre Enstitüsünün Köstence şubesinde 2015-2022 yılları arasında toplam 65 etkinliğin yapıldığı görülmektedir. Söz konusu etkinliklerin 46’sının çeşitli kuruluşlar ile iş birliğinde, kalan 19’unun ise araştırmaya konu olan kurum tarafından tek başına yapıldığı anlaşılmaktadır. Etkinliklere toplam 44.655 kişi iştirak etmiştir.

Grafik 2: Köstence’de Gerçekleştirilen Etkinliklerin Faaliyet Çeşitlerine Göre Dağılımı

Kaynak: Eserin müellifi tarafından Tablo 5’te yer alan etkinliklerin sayısal ifadeleri temel alınarak oluşturulmuştur.

Yunus Emre Enstitüsünün Köstence şubesinde gerçekleştirilen 65 etkinlik kapsamında 81 faaliyet vuku bulmuştur. Çalışmaya konu olan faaliyetlerin oransal dağılımı en çoktan en aza doğru sırasıyla; “konferans-sergi-çalıştay-sempozyum” (%30), “film gösterimi-konser” (%21), “tanıtım-anma-kutlama” (%20), “yarışma-söyleşi-kurs” (%16) ve “diğer” (%13) şeklinde tecelli etmiştir (bk. Grafik 2).

Sonuç

Yukarıda yeni kurumsalcılık yaklaşımına göre uluslararası sistemde “devlet ve aktörler” bağlamında liderlerin dolayısıyla da onların üst düzey ziyaretlerinin ve söz konusu ülkeler arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuksal metinlerin (antlaşmalar) büyük bir önem taşıdıkları vurgulanmıştır. Bu doğrultuda iki ülke arasındaki siyasi ilişkiler çerçevesinde Türk devlet adamlarının Romanya’yı ziyaretleri ve bu görüşmeler vesilesiyle imzalanan ikili antlaşmalar değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Gene bu kuram “lider ve

kültür” ilkeleri uyarınca yumuşak gücü ve kültürü öncelemektedir. Bu doğrultuda Türk Rumen ilişkilerinin gelişimine Demirel kadar katkı sunan başka bir lider olmadığının altı çizilmelidir. Bu durumu somut olarak ifade etmek gerekirse Romanya’yı sadece cumhurbaşkanlığı döneminde dört kez ziyaret eden Demirel’in imzasıyla iki ülke arasındaki ilişkileri düzenleyen 169 resmî belge yürürlüğe girmiştir ki bu sayede Ankara ve Bükreş arasındaki iş birliği günümüze kadar güçlenerek gelmiştir.

Bu makalede yeni kurumsalcılık yaklaşımı kapsamında Türk kültürünün yumuşak güç araçları olan TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün Romanya’daki faaliyetleri mercek altına alınmıştır. Bilhassa son anılan kurumun Bükreş ve Köstence şubelerinin yapmış oldukları kültürel faaliyetler kuruldukları günden bu yana olabildiğince ayrıntılı bir şekilde masaya yatırılmıştır ki bu çalışmanın bu noktadan alan yazına önemli bir katkı sunduğu söylenebilir.

TİKA ve Yunus Emre Enstitüsünün faaliyetlerinin Rumen halkı nezdindeki tanınırlıkları hakkında ise aşağıdaki sonuca varılmıştır: Yunus Emre Enstitüsü Bükreş ve Köstence gibi şehirlerde Türklerin ve Müslümanların yoğun olarak yaşamalarından mütevellit seçkinler, akademisyenler, bürokratlar ve toplumun üst ve orta tabakaları arasında yüksek düzeyde tanınırlığa sahip iken, Romanya’nın kuzey doğusunda, güneyinde ve güneybatısında bulunan birçok yerleşim yerinde yaşayan ahali ise bu kurumun faaliyetleri hakkında yeterince haberdar değildir. Şöyle ki söz konusu coğrafyalarda yükseköğretim görmüş bireyler arasında dahi kurumunun tanınırlığı oldukça zayıftır. Diğer yandan TİKA’nın Romanya’daki faaliyetleri Yunus Emre Enstitüsünün yaptıklarına göre somut projeler gerçekleştirdiğinden dolayı daha fazla bilinmektedir. Yani TİKA’nın faaliyetlerinin toplumun tüm kesimleri tarafından olumlu karşılandığı ifade edilebilir. Ancak uç görüşlere sahip Rumen bir azınlık tarafından ise TİKA’nın faaliyetleri yıkıcı veya daha keskin bir terimle “emperyalist” olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

Bedir, Ömer, “An Insight To The Turkish-Romanian Diplomatic Relations: (In)dependence, Nation-State Building and Migration”, Akademisyen Kitabevi, Ankara, 2023.

Bulmer, Simon J., “New Institutionalism and the Governance of the Single European Market”, Journal of European Public Policy, 1998, Cilt:5, Sayı:3, ss. 365-386.

Can, Ayşegül, Türkiye Romanya İlişkileri, ed. Can, Ayşegül ve Duman, Melih, Geçmişten Günümüze Türkiye-Balkan Ülkeleri İlişkileri, Eğitim Yayınevi, İstanbul, 2022, ss. 233-267.

Karakuzu Taner ve Limon İlker “Türkiye-Hırvatistan İlişkileri: Kuramsal Bir Değerlendirme" Hasan Acar (ed.) Türkiye-Balkan Devletleri İlişkileri, Nobel, Ankara, 2023, ss. 199-226.

Karakuzu, Taner, Esir Türkler Söyleminden Bağımsız Devletlere Alparslan Türkeş'in Orta Asya Politikası, Ed. Türk Fahri ve Zeyrekli Yaş Sedef, Söylemler ve Eylemler Bağlamında- Türk Siyasi Liderlerin Orta Asya Politikaları, Nobel, Ankara 2023, ss.241-280.

Maxim, Mihai "Romanya", TDV İslâm Ansiklopedisi, Cilt:35, s.170, <https://Islamansiklopedisi.Org.Tr/Romanya#2>, (21.02.2024).

Mihai Maxim, “Rumen Kaynakları ve Tarihçiliği Işığında Romanya'nın Lozan Konferansı'ndaki Yeri”, 70. Yılında Lozan Barış Antlaşması Uluslararası Semineri, İnönü Vakfı Yayınları, Ankara, 1994, ss. 46-47.

Öksüz, Hikmet, Atatürk Döneminde Balkan Politikası (1923-1938),(ed.)Güzel, Hasan, Celal vd. Türkler, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara, 2022, ss.628-637.

Szlagyi, Szilard, Romanya Türkleri ve Türkçe, ed. Türk Fahri, Balkanlarda Yaşayan Türk Azınlıkları ve Türkçeye Yönelik Dil Politikaları, Astana Yayınları, Ankara, 2016, ss. 35-64.

Türk, Fahri ve Karakuzu Taner, "Türkiye'de Orta Asya Araştırmaları: Karşılaştırmalı Bir Çözümleme" ed. Yunus Yoldaş, Türkiye'de İç ve Dış Politikanın Geleceği, Doç. Dr. Özlem Becerik Yoldaş'a Armağan, Der Yayınları, İstanbul, 2021, ss.441-468.

Türk, Fahri ve Karakuzu, Taner, "Türkiye-Kazakistan İlişkilerinde Eğitim ve Kültür" (ed.) Hasan Acar, Türkiye-Kazakistan İlişkileri, Nobel Yayınları, Ankara, 2021, ss. 245-274.

Türk, Fahri, Karakuzu, Taner ve Limon İlker, Karşılıklı Bağımlılık Noktazarından Abdullah Gül'ün Orta Asya Politikası, Ed. Fahri Türk ve Sedef Zeyrekli Yaş, Söylemler ve Eylemler Bağlamında- Türk Siyasi Liderlerin Orta Asya Politikaları, Nobel, Ankara, 2023, ss. 167-212.

Türk, Fahri, Karakuzu, Taner, Kurumsallaşıp Kurumsallaşamama İkileminde Türkiye'nin Orta Asya Politikası, (Ed.) Türk, Fahri ve Zeyrekli Yaş Sedef, Söylemler ve Eylemler Bağlamında- Türk Siyasi Liderlerin Orta Asya Politikaları, Nobel, Ankara,2023, ss.1-62.

Yaldız, Fırat, 27. Yılında Türkiye'nin Türk Cumhuriyetleri ile İlişkileri: Kurumların Rolü, (ed.) Yaldız, Ayşe Çolpan ve Yılmaz, Murat, “Bağımsızlıklarının Yirmi Yedinci Yılında Türk Cumhuriyetleri”, Salmat, İstanbul 2018, ss.21-36.

Yayla, Mustafa ve Demir, Recep, Türkiye-Romanya İlişkileri, ed. Acar, Hasan, Türkiye-Balkan Devletleri İlişkileri, Nobel, Ankara, 2023, ss.169-198.

Makaleler

Asan, Sorina, “Romanya’da kurulan merkezlerimiz kökleri tarihe dayanan Türkiye ile Romanya arasındaki ilişkileri yakın diyalog ve dostluk” Haksess, Kasım, 2016, Sayı: 255, s.14- 15, <https://rdtb.ro/haksess/pdf/noi2016.pdf>, (27.12.2024).

Blănaru, Matei , Relația Turcia – Hamas, o relație controversată. Serviciile secrete turce, TİKA și România , LARICS, 18 Ekim 2022, <https://larics.ro/relatia-turcia-hamas-o-relatie-controversata-serviciile-secrete-turce-tika-si-romania/>, (30. 07.2024).

Blănaru, Matei, Cine divide societatea românească? Instrumentalizarea comunităților turco-tătară și maghiară din România de către Ankara și Budapesta și indiferența Statului român, LARICS, 25 Ekim 2022, <https://larics.ro/cine-divide-societatea-romaneasca-instrumentalizarea-comunitatilor-turco-tatara-si-maghiara-din-romania-de-catre-ankara-si-budapesta-si-indiferenta-statului-roman/>(30. 07.2024).

Blănaru, Matei, Depinde numai de noi. Statutul României în regiune și minoritățile române din jurul României, LARICS, 22 Ocak 2024, <https://larics.ro/depende-numai-de-noi-statutul-romaniei-in-regiune-si-minoritatile-romane-din-jurul-romaniei/>, (30. 07.2024).

Dumitrescu, Lucian, Marea Strategie Comparată. România și Turcia la Marea Neagră, România Occidentală, Vol, 2, No:1 ss.60-73.

Grădinaru, Anca, Ankara-București-Sofia, de gardă la Marea Neagră. Cum evoluează relația militară a României cu Turcia în vreme de război, Europa Liberă România, <https://romania.europalibera.org/a/32660233.html>, (17.04.2024).

Hargreaves, Scott, “Conceptualising Legitimacy for New Venture Research”, Journal of New Business Ideas and Trend, Vol.2, No.1, pp.55-63.

Karakuzu, Taner, "Türkiye - Kırgızistan İlişkilerinde Yumuşak Güç: Türk Dili", Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 11 Sayı:1,ss.74-89, <https://esbadergisi.com/index.php/tr/sayilar/sutun-d-tr/sayi-20>, (11.01.2024).

March, James G., ve. Olsen Johan P, “The New Institutionalism: Organizational Factors in Political Life”, American Political Science Association, 1984, Cilt: 78, Sayı: 3, s. 734-749.

N-Am Venit Cu Rău În Gând, Cı-Am Venit Cu Drag În Gând”, Söz Media, <https://www.sozmedia.ro/n-am-venit-cu-rau-in-gand-ci-am-venit-cu-drag-in-gand/#>, (26.12.2024).

Negre, Mării, Parteneriatul strategic România-Turcia și rolul său în geopolitica, România Occidentală, Vol, 2, No:1 ss.74-90.

Saylam, Ayşegül, Kurumsal Kuram Ekseninde Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemindeki Bakanlıkların Yeniden Yapılandırılması, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl:11, Sayı:22, s. 130, <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1716449>, (12.01.2024).

Streeck, Wolfgang ve Schmitter, Philippe C., Community, Market, State-and Associations? The Prospective Contribution of Interest Governance to Social Order, European Sociological Review, Vol. 1, No. 2, ss.119-138. <https://www.jstor.org/stable/522410>, (12.01.2024).

Tănase, Elena, Revoluția Română din 1989 | Cronologia elementară sau de ce uitarea e riscantă, Europa Liberă România, 22 Aralık 2021, <https://romania.europalibera.org/a/revolutia-romana-din-1989-cronologia-elementara/31619879.html>, (10.02.2024).

Türk, Fahri, Karakuzu, Taner, Özdemir, Ahmet ve Limon İlker, Yumuşak Güç Bağlamında Orta Asya’da Türk Dizileri ve TRT Kurumunun Rolü, Elektronik Siyaset Bilimi Araştırmaları Dergisi, Cilt: 14 Sayı:1, ss.1-28, <https://esbadergisi.com/index.php/tr/sayilar/sutun-d-tr/sayi-26>, (11.01.2024).

Yalçınkaya, Akansel ve Taşçı, Deniz “Bir Kurumsal Girişimci Olarak Devlet: Yeni Kurumsal Kuram Bağlamında Bir Değerlendirme” Yönetim ve Organizasyon Araştırmaları Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 1, s. 72. <http://betadergi.com/yoad/yonetim/icerik/makaleler/25-published.pdf>, (12.01.2024).

Broşür, Bilgi Notu, Faaliyet Raporları ve Çevrim İçi Kaynaklar

Bükreş'te 3 Binden Fazla Kamu Görevlisi Türkçe Öğrendi, Yunus Emre Enstitüsü, 14 Eylül 2022, <https://www.yee.org.tr/tr/haber/bukreste-3-binden-fazla-kamu-gorevlisi-turkce-ogrendi>, (02.01.2025).

Eserin müellifinin 14-28 Ağustos 2023 tarihleri arasında Romanya’da alan araştırması.

İncep cursurile fizice și on-line de limba turca, Yunus Emre Enstitüsü, <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLScDRRmzvDbkk16bzKNbRCd3unYZgGt9yz6kE7IwJcRwSxNBxg/viewform>, (24.12.2024).

Köstence ve Bükreş'e Kültür Merkezi, TRT Haber, 12 Kasım 2011, <https://www.trthaber.com/haber/kultur-sanat/kostence-ve-bukrese-kultur-merkezi-16074.html>, (28.10.2023).

Romanya – Bükreş Program Koordinasyon Ofisi , TİKA, <https://tika.gov.tr/office/romanya-bukres-program-koordinasyon-ofisi/#:~:text=Romanya%20makamlar%C4%B1%20ile%20i%C5%9F%20birli%C4%9Finde,i%C5%9F%20birli%C4%9Fi%20projeleri%20hayata%20ge%C3%A7>, (28.07.2024).

Romanya Dışişleri Bakanlığı tarafından 23 Mart 2024 tarihli cevap.

Romanya, 12 Aralık 2011, <http://www.abdullahgul.gen.tr/konuk-devlet-baskanlari/255/81526/romanya.html>, (16.01.2024).

Rumen Askerler Türkçe Sertifikalarını Aldılar, Gazete Balkan Romanya, 14 Haziran 2023, <https://gazetebalkan.ro/2023/06/14/rumen-askerler-turkce-sertifikalarini-aldilar/>, (02.01.2025).

Rumen askerler Türkçe sertifikalarını aldılar, Hayat, 30 Mayıs 2024, <https://www.hayat.ro/haber/turkiye-romanya-iliskilerinde-ve-ulke-tanitiminda-yunus-emre-enstitusunun-rolu-6077.html>, (02.01.2025).

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2023 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2023.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2022 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2022.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2021 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2021.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2020 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2020.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2019 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2019.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2018 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2018.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2017 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2017.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2016 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2016.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2015 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2015.

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, 2014 Yılı Faaliyet Raporu, Ankara, 2014.

- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Romanya Tanıtım Broşürü, Ankara, 2022.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Romanya Tanıtım Broşürü, Ankara, 2021.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Romanya Tanıtım Broşürü, Ankara, 2020.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Romanya Tanıtım Broşürü, Ankara, 2017.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Romanya Tanıtım Broşürü, Ankara, 2016.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Bükreş Kitapçığı, Ankara, 2020.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Bükreş Kitapçığı, Ankara, 2018.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı, Bükreş Kitapçığı, Ankara, 2015.
- Tercihim Türkçe Projesi ders başı yaptı, Gazete Balka Romanya, 7 Ekim 2024, <https://gazetebalkan.ro/2024/10/07/tercihim-turkce-projesi-ders-basi-yapti/>, (28.12.2024).
- Tercihim Türkçe Projesi' ilgi görüyor, Akit, 21 Mayıs 2024, <https://www.yeniakit.com.tr/haber/tercihim-turkce-projesi-ilgi-goruyor-1854826.html>, (27.12.2024).
- Tercihim Türkçe, Yunus Emre Enstitüsü, <https://www.yee.org.tr/tr/turkce/tercihim-turkce>, (30.12.2024).
- Türkçe Öğretimi, Yunus Emre Enstitüsü, <https://www.yee.org.tr/tr/turkce/turkce-ogretimi>, (24.12.2024).
- Türkiye - Romanya İlişkilerinde ve Ülke Tanıtımında Yunus Emre Enstitüsünün Rolü, Hayat, 30 Mayıs 2024, <https://www.hayat.ro/haber/turkiye-romanya-iliskilerinde-ve-ulke-tanitiminda-yunus-emre-enstitusunun-rolu-6077.html>, (02.01.2025).
- Vizyon – Misyon, Yunus Emre Enstitüsü, <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/vizyon-misyon>, (28.10.2023).
- YEE'nin Projesiyle Türkçe, Romanya'da Seçmeli Ders Oldu, Yunus Emre Enstitüsü, 1 Mart 2024, <https://www.yee.org.tr/tr/haber/yeenin-projesiyle-turkce-romanyada-secmeli-ders-oldu>, (27.12.2024).
- Yunus Emre Enstitüsü Bükreş'te 3 binden fazla kamu görevlisine Türkçe öğretti, Haberler.com, 13 Eylül 2022, <https://www.haberler.com/guncel/yunus-emre-enstitusu-bukres-te-3-binden-fazla-kamu-15273335-haberi/>, (02.01.2025).
- Yunus Emre Enstitüsü Sertifika Töreni Düzenledi, Gazete Balkan Romanya, 15 Eylül 2024, <https://gazetebalkan.ro/2024/09/15/yunus-emre-enstitusu-sertifika-toreni-duzenledi/>, (02.01.2025).
- Yunus Emre Enstitüsü, <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu>, (28.10.2023).
- Yunus Emre Enstitüsü, Romanya'da Türk Kültürünün Tanıtılmasında Aktif Rol Üstleniyor, Haber 1, 20 Mayıs 2024, <https://www.haber1.com/guncel/yunus-emre-enstitusu-romanyada-turk-kulturunun-tanitilmasinda-aktif-rol-ustleniyor/>, (02.01.2025).
- Yunus Emre Enstitüsünün 20 Mayıs 2024 tarihinde eserin müellifine e-mektupla cevabı.
Yunus Emre Enstitüsünün 24 Mayıs 2024 tarihli sayılı: E-63048327-000-098370 cevabı.

Arşiv Kaynakları

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, T. C. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü Sayı: B. 02. 0. KKG/101-216/0651.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 210-66-18, Belge Tarihi: 12.09.1967-00.00.0000, Dosya Ek: 105.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 248 - 26 - 7, Dosya Ek: 105-2, Belge Tarihi: 13.04.1970-00.00.0000.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 339 - 66 - 11, Dosya Ek: 105-488, Belge Tarihi: 21.08.1975-00.00.0000.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 376 - 186 - 10, Dosya Ek: 114-389, Belge Tarihi: 09.11.1978-00.00.0000.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 448 - 452 - 10, Belge Tarihi: 31.03.1982-00.00.0000 ve Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, 30-18-1-2, 532 365 8.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 557 - 493 - 1, Belge Tarihi: 24.06.1986-00.00.0000.

Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri, Yer Bilgisi: 693 - 235 - 2, Belge Tarihi: 15.9.1991-00.00.0000.

Dışişleri Bakanlığı Belleteni, Sayı 28, Dışişleri Bakanlığı Enformasyon Dairesi Genel Müdürlüğü, Ankara, 1967, s.15-50.

T.C. Resmî Gazete, 13 Mart 1934, Sayı: 2652, s. 3532-3533.

T.C. Resmî Gazete, 2 Mart 1929, Sayı: 1132, s. 6692-6693.

T.C. Resmî Gazete, 2 Nisan 1931, Sayı: 1764, s. 356.

T.C. Resmî Gazete, 2 Nisan 1931, Sayı: 1764, s. 356.

T.C. Resmî Gazete, 2 Şubat 1937, Sayı: 3523, s. 7616-7618.

T.C. Resmî Gazete, 21 Haziran 1930, Sayı: 1525, s. 9120-9124.

T.C. Resmî Gazete, 7 Ekim 1935, Sayı: 3139, s. 5736-5738.